

PILISMARÓTI MESEVÁR ÓVODA

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

2025.

Legitimációs eljárás – Az érvényességet igazoló aláírások

Intézmény OM-azonosítója:

031753

Készítette:.....
igazgató aláírása**A Pedagógiai Program módosításának oka:**A 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjának
módosítása**A rendeletmódosítás 2025. szeptember 1-én lép hatályba.****határozatszámom elfogadta:**.....
Nevelőtestület nevében aláírta**Véleménynyilvánító:**.....
Szülői Szervezet (Közösség) nevében aláírás**határozatszámom jóváhagyta:**.....
Dorkáné Lévai Csilla igazgató**P.H.****Hatályos a kihirdetés napjától: 2025. szeptember 1.****A dokumentum jellege:** Nyilvános**Megtalálható:** www.pilismarot.hu**Verziószám:** 5.**Iktatószám:**

GYERMEKEK JOGAI GYERMEKSZEMMEL

A Pilismaróti Mesevár Óvodában NEKEM jogom van:

3

Az önfeledt játékra.

Ahhoz, hogy tiszteljenek és elfogadjanak olyannak, amilyen vagyok.

Hogy az óvodában nyugodt, derűs légkörben jól érezzem magam, szeressenek, ne bántsanak se szóval, se tetteikkel, ezért mindig biztonságban érezzem magam.

Hogy dicsérjenek, ösztönözzenek, elismerjék jó cselekedeteimet és megvigasztaljanak, ha szomorú vagyok.

Hogy mindig meghallgassanak és kérdéseimre, kíváncsiságomra mindig választ kapjak.

Hogy okosodjak, fejlődjek, nevelődjek és megismerjem, birtokba vegyem a világot.

A mozgásra, levegőzésre.

Hogy megfelelő idő álljon rendelkezésemre az étkezésre, pihenésre, tisztálkodásra.

Hogy mindennap gazdag, szép élményekkel távozzak az óvodából.

Tartalom

1.	Az óvoda adatai	5
2.	Óvodánkról dióhéjban	6
3.	Gyermekkép	8
4.	Óvodakép	8
5.	Óvodai nevelésünk feladatrendszere	10
5.1.	Az egészséges életmód alakítása	10
5.2.	Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	16
5.3.	Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	19
5.3.1.	Anyanyelvi nevelés	19
5.3.2.	Az értelmi fejlesztés és nevelés	20
6.	Az óvodai élet megszervezésének elvei	22
6.1.	Személyi feltételek	22
6.2.	Tárgyi feltételek	22
6.3.	Az óvodai élet megszervezése	23
6.3.1.	Napirend	23
6.3.2.	Heti rend	24
6.3.3.	Nevelőmunka dokumentációi	24
6.4.	Az óvoda kapcsolatai	25
6.4.1.	Az óvoda vezetésének és közösségének belső kapcsolatai	25
6.4.2.	Az óvoda vezetésének és közösségének külső kapcsolatai	28
7.	Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai	31
7.1.	Játék	31
7.2.	Művészeti tevékenységek	33
7.2.1.	Verselés, mesélés	34
7.2.2.	Bábozás	36
7.2.3.	Ének, zene, népi játék, tánc	37
7.2.4.	Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	39
7.3.	Mozgás	42
7.3.1.	A mindennapos mozgás	43
7.4.	A külső világ tevékeny megismerése	45
7.5.	A külső világ tevékeny megismerése (matematikai tartalmú ismeretek szerzése)	48
7.6.	Munka jellegű tevékenységek	51
7.6.1.	Óvodánk gyakorlata a beszoktatástól az óvodáskor végéig	53
7.7.	A tevékenységekben megvalósuló tanulás	55
7.7.1.	Óvodánk gyakorlata a beszoktatástól az óvodáskor végéig	57
8.	Inkluzív pedagógia – integráció, differenciálás	60
9.	A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	62
10.	Gyermekvédelem	64
11.	ZÖLD Óvoda alprogram	68
	Mellékletek	74

1. Az óvoda adatai

Az intézmény neve:	Pilismaróti Mesevár Óvoda
Az intézmény székhelye:	2028 Pilismarót, Iskola u. 2.
Az intézmény OM azonosítója:	031753
Telefonszám/fax:	+36/33-950-174 +30/26-88-783
E-mail:	mesevar99@gmail.com
Igazgató:	Dorkáné Lévai Csilla
Igazgató helyettes:	Markó Éva
Az intézmény fenntartója:	Pilismarót Község Önkormányzata
Fenntartó címe:	2028 Pilismarót, Rákóczi F. u. 15.
Alapító okirat száma:	39/2013. (IV.30.)
Alapító okirat kelte:	2013.04.30.
A költségvetési szerv gazdálkodási jogköre:	önállóan gazdálkodó költségvetési szerv

Köznevelés célja: A gyermekek harmonikus lelki, testi és értelmi fejlődését, készségeik, képességeik, ismereteik, jártasságaik, érzelmi és akarat tulajdonságaik, műveltségük életkori sajátosságainak megfelelő, tudatos fejlesztése révén és ezáltal erkölcsös, önálló életvitelre és céljaik elérésére, a magánérdekeket a köz érdekeivel összeegyeztetni képes embereket, felelős állampolgárokat nevelni.

Kiemelt célja: A nevelés-oktatás eszközeivel a társadalmi leszakadás megakadályozása és a tehetséggondozás.

Óvodai nevelés célja: „Elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).”

2. Óvodánkról dióhéjban

Pilismarót, a Dunakanyar legszebb részén, Visegrád és Esztergom között helyezkedik el. Az óvoda a falu közepén, egy csendes mellékutcában található. Óvodánk a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságokra, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire támaszkodva, Magyarország Alaptörvényének értékeit figyelembe véve valósítja meg Pedagógiai Programját.

Pedagógiai alapelveink

A Pilismaróti Mesevár Óvodában dolgozó pedagógusok mindennapi nevelő-oktató munkájukban az alább felsorolt pedagógiai alapelveket juttatják érvényre.

Óvodánk alapelvei

- a gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg,
- a nevelésünk a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére irányul, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben,
- nevelésünk lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását a gyermeki közösségben végezhető sokszínű, az életkornak megfelelő tevékenység, kiemelten a játék által.

A kitűzött célok elérése érdekében biztosított

- a mindenkori szakmai feltételekben előírt környezet,
- a pedagógusok folyamatos képzése és továbbképzése,
- a szolgáltatást igénybe vevők törvények, jogszabályok és szabályzatok szerinti maximális kiszolgálása és korrekt tájékoztatása.

Három csoportban folyik a gyermekek nevelése (*kiscsoport, középső csoport, nagycsoport*). Az óvodai csoportok szervezése változhat, mely az Éves munkatervben kerül meghatározásra. Életkor, csoportlétszám, óvoda gyermeklétszáma függvényében részben osztott óvodai csoportok is szervezhetők, melyhez nevelőtestületi jóváhagyás, Szülői Szervezet (Közösség)véleményezése szükséges.

A szakmai munkát képzett óvodapedagógusok látják el.

Fő feladatunknak tekintjük, hogy az idejáró gyermekek számára érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes gyermekkort biztosítsunk.

Pedagógusainkat az elfogadás, a másság elfogadása, szociális érzékenység, a különbségek kezelésének képessége, segítő, támogató beállítódás jellemzi.

Óvodai nevelésünk biztosítja minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, tudatosan kerüljük a nemi sztereotípiák erősítését, elősegítjük a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását.

Napirendünk legfontosabb része a folyamatosság, mely lehetővé teszi, hogy minél hosszabb ideig játszhasanak a gyermekek.

Az óvodások mozgásfejlesztésében maximálisan kihasználjuk a helyi lehetőségeket.

Megszerettetjük velük szülőföldünket, az itt élő embereket, néphagyományainkat, szokásainkat, nemzeti és tárgyi kultúránk értékeit, ezáltal megtanulják ezek szeretetét, védelmét is.

Környezettudatos magatartásmintát közvetítünk számukra, a ZÖLD Óvoda szellemisége jegyében.

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben óvodánk kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet tölt be.

Hisszük, hogy az óvodapedagógusok és a szülők egymást segítő, megbecsülő nevelőpartnerként hatékonyabban segíthetik a gyermekek fejlődését.

Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Óvodánk kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (*bölcsőde és egyéb szociális intézmények*), az óvodai élet során (*pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények*) és az óvodai élet után (*iskolák*) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. Segítjük és megbecsüljük egymás munkáját.

Valljuk, hogy:

„Minden életkornak megvan a maga fontos, egyedülálló és teljes szerepe, feladata.

Szigorúan tilos és kártékony bármelyiket feláldozni a következő érdekében!”

(Nagy László)

3. Gyermekkép

Az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

A gyermek személyiségének szabad kibontakozásában az őt körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek.

Óvodánk nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

4. Óvodakép

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye.

Óvodai nevelésünk biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit, mely a családi nevelés kiegészítőjeként, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig tart.

Az óvoda funkciói: óvó-védő, szociális, nevelő, személyiségfejlesztő funkció.

Óvodánk, miközben teljesíti az óvoda funkcióit, a gyermekekben megteremti a következő életszakaszba (*a kisiskolás korba*) való átlépés belső pszichikus feltételeit. Pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermekek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit, segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Az Alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket csak a gyermek érdekének védelmében tartalmaz.

Óvodánkban érvényesülnek azok az általános szakmai igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

Nevelésünk célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a hátrányok csökkenését, mindezt az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (*ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermek ellátását is*). A nevelésben alkalmazott pedagógiai intézkedések a gyermek személyiségéhez igazodnak.

Az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről;
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű - az életkornak és fejlettségnek megfelelő - tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékra;
- az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmak közvetítéséről;
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

A nemzetiséghez tartozó és a hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átöröklését, multikulturális nevelésen alapuló társadalmi integráció lehetőségét.

5. Óvodai nevelésünk feladatrendszere

Feladatunk az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül

- az egészséges életmód alakítása;
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés, valamint
- az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

10

5.1. Az egészséges életmód alakítása

A WHO szerint az **egészség**: a testi, a lelki és a szociális jólét állapota, és nem csupán a betegség hiánya.

Az **egészségnevelés** célja az egészség megőrzése, mely értelemszerűen jelenti az adott három komponens egyensúlyának fenntartását. Az egészségnevelés születéstől a halálig tartó komplex feladat, mely az egészséges életmód kialakítását célozza meg.

Egészségfejlesztésünk célja, hogy az óvodában eltöltött időben minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jólétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő, a mindennapokban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Az egészség megvédése társadalmi és egyéni feladat. Az óvodai egészségnevelés háttere a család. A gyermek egészségéért a család mellett óvodánk is felelősséggel tartozik. A gyermek számára a szülők, valamint a közvetlen környezet jelentik a modellt.

Az egészséges életmódra nevelést, az egészséges életvitel igényének kialakítását, a gyermek testi fejlődésének elősegítését óvodánk kiemelten kezeli.

Az egészség tiszta, harmonikus környezetet igényel, amelyben a fizikai, pszichikus, szociális és esztétikai tényezők egyensúlyt tartanak.

Nevelőmunkánk a gyermeket a közösségbe való befogadásra, egyenértékű emberként való elfogadásra, és szeretetteljes együttműködésben való részvételre szoktatja.

Az egészséges életmód alakításának feltételei óvodánkban

- személyi feltételek
- tárgyi feltételek

Személyi feltételek

Szakképzett pedagógusainkat az elfogadás, a másság elfogadása, szociális érzékenység, a különbségek kezelésének képessége, segítő, támogató beállítódás, empátia jellemzi.

Az óvodapedagógus feladatai

- Továbbképzések keretében (*XXI. századi testnevelés, Egészséges életmódra nevelés, Konfliktuskezelés*) sajátítsa el az egészséges életmód alakításának lehetőségeit, a társadalmi elvárásoknak megfelelően.
- Óvodapedagógusaink nevelőmunkájának kiindulópontja a gyermekek fejlődését, elősegítő óvodai környezet megteremtése.
- Folyamatos kapcsolattartással (*védőnő, óvodaorvos*) biztosítják a környezet-egészségügyi feltételek megteremtését, a jobb körülmények biztosítását, az egészségügyi és járványügyi előírások folyamatos érvényesítését.
- A gyermekek gondozása nemcsak egészséges fejlődésüket biztosítja, de egyben a betegségek megelőzését is szolgálja, a gyermekek egészségét védi.
- Tervezéskor figyelembe veszi az óvoda egészségnevelési és környezetnevelési elveit.
- Óvodánknak sajátos feladatai vannak az életritmus kialakítása terén, s ezeket a feladatokat az életkornak megfelelően a családdal együtt kell elvégeznie.
- A testi rendellenességek megelőzése érdekében gondosan figyelje a gyermeket. Észrevételeit, az esetleges kedvezőtlen tüneteket jelezze az óvodavezetőnek.
- Folyamatosan tájékoztassa a szülőket az óvoda gondozási feladatairól.

Tárgyi feltételek

Az óvodai környezet feltételei jelentősen befolyásolják a gondozás színvonalát, hatékonyságát.

- Olyan környezet teremtése a célunk, amely alkalmas a balesetbiztonsággal kapcsolatos szokások, magatartási formák kialakítására.
- Az óvoda udvarán csak olyan játékok lehetnek, melyek megfelelnek a mindenkori előírásoknak.
- Elsősegélynyújtó hely - szakképzett pedagógus.
- Mindennapi feladataink közé tartozik a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- Fejleszteni kell a gyermek biztonságra törekvő viselkedését. Át kell adni a balesetmegelőzési ismereteket, főbb közúti közlekedés szabályait, a balesetmentes közlekedés érdekében.

A gyermek testi fejlődésének elősegítésében feladatunk

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermek testi képességei fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az óvodapedagógus feladatai

Az egészséges és kulturált életmódra nevelés, személyes fejlesztés céljainak feladatokba ágyazása kapcsán feladatai:

- az egészséges életmód alakítása;
- a testi-lelki egészség védelme;
- az érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása;
- együttműködés a családokkal, különös tekintettel a sajátos nevelést igénylő gyermekek vonatkozásában;
- gyermek készségeinek: alkalmazkodás, örömkészség, énkép, ön- és társismeret, elfogadás, konfliktuskezelés fejlesztése;
- segítségnyújtás a szülők igényeit figyelembe véve.

Fontosnak tartjuk, hogy

- a kialakítandó szokások megfeleljenek a gyermekek életkorának, testi, szellemi és lelki sajátosságaiknak.
- a felállított szabályok érthetők és teljesíthetők legyenek, megismerésük és megtanulásuk fokozatosan történjen.
- a szokások kialakításában - a rögzítésben - biztosítjuk az ismétlési lehetőségeket.
- fejlesztjük az elsajátításhoz szükséges készségeket.
- a gyermekek számára folyamatosan biztosítjuk a kontrollt, szükség szerint pedig a korrekciót.
- rögzítjük a helyes viselkedést, biztosítva a pozitív visszacsatolást.
- felkeltjük az érdeklődést a kialakított szokások elvégzésére.

- legyen jelen a követendő, pozitív modell (*gyermek, felnőtt, szülő*), legyen jó kapcsolat a modell és a gyermekek között.
- a szokás kialakításához társuljon pozitív érzélem, s ez fokozatosan terelődjön át az eredményekre.
- a gyermekek a fejlesztés során jussanak sikerélményekhez.

Óvodánkban kialakítandó és rögzítendő szokások

Táplálkozási szokások

- Étkezések ritmikus időben történő elosztása, napirendbe épülése.
- Megfelelő mennyiségű folyadék biztosítása a nap bármely szakaszában.
- Az életkori sajátosságokat kielégítő, mennyiségileg elegendő, minőségileg megfelelő ételek étrendbe iktatása (*kapcsolattartás a konyhával*).
- Kulturált étkezési szokások kialakítása
 - esztétikus, alkalomhoz illő teríték,
 - helyes evőeszköz-használat,
 - kulturált, nyugodt étkezés,
 - étkezés közbeni helyes viselkedés,
 - helyes testtartás kialakulásának elősegítése.
- Segédkezés, majd önálló munkavégzés - terítés - az étkezés előkészületeiben (*önkiszolgálás, naposi rendszer*).
- Figyelemmel kísérjük a gyermek egészségi állapotát.

Higiénés szokások

- A test tisztántartása (*mosakodás, körömkefe használata, törölközés, fogápolás, hajápolás...*).
- Az óvodában folyó élethez igazodó ruházat kérése.
- Környezeti higiéné: felületek tisztán tartása, portalanítása, váltócipő használata.
- A betegségek megelőzéséhez, az egészség megőrzéséhez tartozó szokások, szabályok (*köhögéskor, tüsszentéskor..., orrfújás technikájának megtanítása*).
- Időjárásnak megfelelő öltözködés.
- Jellel ellátott fogas a gyermek ruháinak, cipőjének tárolására.
- Jellel ellátott fogmosópohár, törölközőtartó, fésűtartó szolgálja a gyermek saját testének higiénés védelmét (*csere elkerülése érdekében*).

Esztétikai szokások

- Barátságos környezet kialakítása a színek, természetes anyagok használatával.

A pihenés-alvás szokásai

- Nyugodt légkör megteremtése, a zavaró ingerek megszüntetése az óvodapedagógus feladata.
- Gyermek alvási szokásainak tiszteletben tartása (*cumi, kedvenc állat...*).
- Egyéni alvásszükséglet figyelembevétele.

Mentálhigiéné

A mentálhigiéné célja: a gyermekek számára biztosítani az optimális intellektuális és érzelmi fejlődést, a kiegyensúlyozott személyiség kialakulását, a lelki egyensúly megtartását. A mentálhigiéniai munkánk keretében - az elsősorban pszichés szempontból veszélyeztetett életkorban -, a gyermekkorban kell fokozottan figyelemmel lennünk.

Érzékelhető, hogy az óvodás kor kiemelt szerepet kap, ebben az időszakban feladataink és felelősségünk jelentős. Ismert, hogy a gyermekkorban elszenvedett pszichés sérülések mélyrehatóan befolyásolják személyiségünk fejlődését.

Pszicho-szociális higiéné

A másik jelentős egészségnevelési terület a pszicho-szociális higiénés nevelés.

Ebben a nevelési folyamatban teljesedik ki a gyermekek szocializációja, harmonikus lelki fejlődése. Ezek a nevelési folyamatok úgy oldhatók meg eredményesen, ha az óvodánk légköre harmonikus, biztonságérzetet nyújtó, társas kapcsolatokat formáló, a személyiség szabad kibontakozását elősegítő. Mintát ad a helyes szociális magatartási formákra, támogatja alkalmazkodási mechanizmusok kialakulását.

A lelki egészségfejlesztés célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, támogatassa a gyermek környezethez történő alkalmazkodását, pozitív hatást gyakoroljon a személyiséget érintő változásokra.

Testedzés, testmozgás

A mozgás mindennapjaink szerves része. A mozgás, a sportolás befolyásolja testi-lelki egyensúlyunkat, hatással van teljesítőképességünkre, örömet okoz, és elősegíti a szervezet helyes működését, karbantartását.

A mozgás alapvető emberi tevékenység, mely nem csak hely- és helyzetváltogatásban nyilvánul meg, hanem kommunikálni, koordinálni is lehet vele, mindig valamiféle cselekvést eredményez.

A mozgás ideg-izom kapcsolatok eredménye, ezeket születésünktől fogva tanuljuk és gyakoroljuk. Ahhoz, hogy mozgásaink az adott körülményeknek megfelelőek és koordináltak

legyenek, edzésre, gyakorlásra van szükség. A szemmozgásokat, a ceruzafogást, a finom-motoros tevékenységeket ugyanúgy célszerű gyakorolni, átjáratni, mint a nagy terjedelmű mozgásokat.

A gyermekeknek életkori sajátosságaiknak megfelelően nagy a mozgásigényük. A szervezet kiegyensúlyozott működéséhez szükséges mozgásigényt igyekszünk kielégíteni, mely alkalmas: többletenergia levezetéséhez, aktív pihenéshez, kötött figyelem feloldásához, a szervezet megfelelő működéséhez, karbantartásához (*keringési, légzési rendszer*), a tanulási folyamatok elősegítéséhez.

Figyelembe vesszük mind a tanulásnál, mind a mozgáscselekvések gyakorlásánál a megfelelő oxigén ellátottságot, hőmérsékletet, hely méreteit, alkalmasságát.

A helyes testtartás kialakítása érdekében a mozgás mellett figyelünk az ülésrendre, annak változtatására a gerinc és a szem terhelése miatt, továbbá a testmagassághoz igazodó székek, asztalok meglétére.

A szabadban, jó levegőn való tartózkodás, és az ott végzett mozgás még jobban elősegíti a fent említett alkalmazkodási tényezők megvalósítását, a szervezet ellenálló képességének növelését.

Célunk a mozgás, a sportolás öntevékenységi igényének kialakítása, mely önmagunk iránti felelősségünk egyik ismérve.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése.
- A mozgáson keresztül értelmi és szociális képességek fejlesztése.
- Kiemelve a tartásjavítást és a mozgásügyesség fejlesztését (*prevenciós szemlélet*).
- Képességfejlesztés a gyermekkor mozgásfejlődési jellemzőinek figyelembevételével.
- Ingergazdag környezet biztosítása, sokoldalú és megfelelő intenzitású fejlesztés a mennyiség és minőség összhangjával.
- Koordinációs képességek: a két testfél mozgásának összerendezése, a testtudat fejlesztése (*testkép és testfogalom, testséma*), az alapmozgások koordinációjának javítása, valamint a szem-kéz koordináció fejlesztése.
- A mindennapi, levegőn történő szabad mozgás biztosítása (*időjárási tényezők figyelembevételével*).
- Kis- és nagymozgásos játékok, mozgáskoordináció.
- Igény és lehetőség szerint különféle sportfoglalkozások napirendbe történő illesztése.
- A térpercepció fejlesztése.
- Életkornak megfelelő terhelés, állóképesség fejlesztése.

Anyanyelvi nevelés

- A gyermekek minden tevékenységét szóbeli megerősítésünk kíséri, ezért a napi életritmus megtervezésénél erre elegendő időt, nyugodt, türelmes légkört biztosítunk.
- A gondozási tevékenységek során értő odafigyeléssel támogatjuk a gyermekeket testi szükségleteik megfogalmazására; gesztusaink, mimikánk kifejezi mindezt.
- Öltözködés alkalmával elmondjuk és elmondattjuk az időjárás jellemzőit, sokszor használjuk az évszak adta időjárás jellemző kifejezéseit.
- A szókincsfejlesztésnek az óvodai élet egészét át kell hatnia, a gondozási feladatok is jó lehetőséget biztosítanak erre (öltözködés - évszakoknak, időjárásnak megfelelően).

16

Óvodánk egészségmegőrzés érdekében tett lépései

- egészséges fizikai környezet megvalósítása;
- egészségvédő példamutatás;
- gyümölcs-, zöldségnap (egészséges táplálkozási szokások kialakítása);
- magas cukor tartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsírtartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, tejtermékek fogyasztásának ösztönzése;
- Óvodai Dohányzás Megelőzési Program;
- Ovi-Zsaru bűnmegelőzési program tagsága;
- védőnő és óvodaorvos által végzett fizikai fejlettség mérése, folyamatos jelenlétük az óvoda életében;
- fogorvos prevenciós tevékenysége (fogmosás helyes technikájának megtanítása);
- „A hulladék nem szemét” elv gyakorlati megvalósítása (szelektív hulladékgyűjtés a csoportszobákban, fém-, műanyag-, újrahasznosítás...).

5.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az azonos életkorú gyermekek között is vannak eltérések személyiségük fejlettségét illetően. Az individualizálás a gyermekek közötti különbségek felismerésére épülve minden gyermeket figyelembe vesz, a maga fejlődési szintjén.

Programunk azon hitünkre épül, hogy a gyermekek a számukra gondosan kialakított környezetben ösztönszerűen érdekeltek a saját tanulásukban.

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága: a magatartás érzelmi vezéreltsége. A személyiségen belül az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy óvodába lépéskor

- ✓ az óvoda alkalmazottai és a gyermek,
- ✓ a gyermekek egymás közötti,
- ✓ valamint az óvodai alkalmazottak egymás közötti kapcsolatát

pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteli légkör vegye körül.

Mindezért szükséges, hogy

- már óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék a gyermeket;
- az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én-tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
- az óvoda teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermek kielégíthesse természetes társas szükségleteit; nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.

A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a minőségi együttlét, a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása. A közös ünnepekkel, a születésnapok bensőséges megtartásával segítjük a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (*pl. az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség*) és akaratának (*ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának*) fejlődését, szokás- és normarendszerének megalapozását.

A gyermek nyitottságára építve elősegítjük, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre, tisztelje és becsülje azt. Ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, szülőföldről és a családdal való kötődés alapja.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében - szükség szerint - különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel (*pszichológus, logopédus, gyógypedagógus, konduktor...*).

Közösségi-magatartási szokások és szabályok

- köszönési formák;
- a megszólítás helyzetei;
- a kérés különböző formái és helyzetei;
- a társakhoz való viszony, az alkalmazkodás;
- a felnőttekhez való viszony;
- az együttes játék helyzetek.

A közösségi élet szokásai és szabályai

- óvodai napirend;
- napi, heti és éves programok;
- a nemzeti ünnepek, a család és a közösség saját ünnepei, jeles napok.

Anyanyelvi nevelés

- Az anyanyelv, a beszéd a legfontosabb eszköze az önkifejezésnek, a szociális kapcsolatok kiépítésének, az emberek közötti kommunikációnak, a gondolkodásnak, az alap kultúr-technikák (*írás-olvasás, számolás*) elsajátításának és a személyiség fejlesztésének.
- Óvodába érkezéskor, szabadidőben, minél többször egyéni beszélgetős kapcsolatot teremtünk, érdeklődéssel hallgatjuk a gyermekek otthoni élményeit, közléseit aktuális érzelmi állapotáról.
- A gyermek nyitottságára építve elősegítjük, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben és az emberi környezetben megmutatkozó jóra, szépre, tisztelje és becsülje azt. A napirendi tevékenységek megvalósításakor csak a szükséges mértékig alkalmazunk egész csoportnak szóló utasítást, többnyire egyéni és kisebb csoportos beszélgetéseket szervezünk.
- A felnőttekkel vagy felnőttek mellett végzett tevékenységeket (*különösen kisebb korban*) verbális magyarázatokkal kísérik, így azonosíthatóvá válnak a folyamatok, pontosodnak a tárgyak megnevezései, ezáltal érthetőbbé válnak az események, a jelenségek, a kapcsolatok.
- Feladatunk olyan derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteli légkör teremtése, melyben a gyermek közlési vágya, kapcsolatteremtő beszédkézsége fejlődik és fejleszthető.
 - Szóbeli megnyilvánulásra ösztönző, oldott légkört teremtünk. Őszinte örömmel és odafordulással fogadjuk a gyermekek szóbeli megnyilvánulásait, bátorítjuk a félénkebbeket. A megszólalásra kulcsszavak, félmondatok értelmezésével és mondásával segítjük a gyermekeket.
 - Beszédünkkel modellt nyújtunk, sok szinonimát használunk.
 - Anyanyelvünk szabályai szerinti tagolással, természetes gesztusokkal és mimikával, valamint lényegkiemeléssel beszélünk.
- Célunk, hogy a gyermek a gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni.
- Mimika révén ismerjék fel a különböző én-állapotokat, emóciókat.
- Lehetőséget teremtünk minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására, szókincsének bővítésére, a nyelvi kifejezések eszközeinek variálására, a kommunikáció valamennyi eszközeinek alkalmazására.
- Figyelmet fordítunk a metakommunikációs jelzések fontosságának megéreztetésére.
- A gyermekek alkalmazzák a kapcsolatteremtés elemi szabályait (*köszönés, kérdés*).
- A kíváncsi viselkedési szokások kialakítására és a szociális készségek fejlesztésére fokozottan figyelünk.

Szervezeti és időkeretek

Óvodánkban a gyermekek életkora, valamint a szülők és az óvodapedagógusok véleménye szerint szerveződnek a csoportok. Részben osztott óvodai csoportok alakítása is lehetséges a korosztályok évenként változó létszáma alapján.

Gyermekeink egészséges fejlődéséhez a napirend biztosítja a feltételeket, a megfelelő időtartamú és megfelelő tartalommal megtöltött tevékenységformák megtervezésével. A rendszeresen visszatérő ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekek számára.

A napirend igazodik a célokat szolgáló feladatokhoz, figyelembe veszi egy-egy csoport szokásait és igényeit. Jó idő esetén minél több időt töltünk a szabadban, biztosítva a különböző mozgásfajták lehetőségét.

5.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

5.3.1. Az anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladatok.

A gyermek azokban a helyzetekben tud görcsök nélkül kommunikálni, ahol közvetlen személyes kapcsolat jön létre, ahol módja van az élmények és cselekvések nyelvi kifejezésére. A beszédkapcsolatban, kommunikációban az egyediség, az egyénre irányuló érdeklődés, az empátikus magatartás alapvető feltétel.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - „beszélő” környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével!) - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.

Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére fordítunk figyelmet.

Az óvodai életben az anyanyelv fejlesztésének három alaphelyzete van

- spontán helyzetekben és tevékenységekben;
- mesélés, verselés során;
- az óvodapedagógus által kezdeményezett helyzetekben, foglalkozásokon.

A „beszélő magatartást” akkor sajátítja el a gyermek, ha

- érzelmi biztonságban van;
- derűs, kiegyensúlyozott, szeretettel a légkör;
- tapasztalja a személye iránti érdeklődést;
- ha türelmesen kivárjuk gondolatainak, érzelmeinek kifejezését.

Az óvodapedagógus feladatai

- Szoktassa hozzá a gyermekeket ahhoz, hogy szabadon mondhassák el érzéseiket, gondolataikat.
- Teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermekek kreatívan rögtönözzenek, improvizálhassanak, a nyelvvel is játszhasanak.
- A gyermekek beszédaktivitását teljes odafordulással, aktív figyelemmel, és a gondolataikhoz kapcsolódó kérdésekkel tartsa ébren.
- Az óvodapedagógus magatartása minden helyzetben legyen érdeklődő (*tevékenységeket kísérő beszélgetések során, beszélgető körök, nyelvi játékok, szabad önkifejezés... stb.*).

5.3.2. Az értelmi fejlesztés és nevelés

Óvodánk a gyermekek érdeklődésére, kíváncsiságára - mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataikra, élményeikre és ismereteikre építve biztosít a gyermekeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről. Aktív cselekedtetéssel igyekszünk eljuttatni őket a tapasztalaton alapuló gondolkodásig, fogalomalkotásig.

Az értelmi nevelés további feladatai

- a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetben való gyakorlása;
- az értelmi képességek: *érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség* fejlesztése.
- valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő, ösztönző környezet biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai

- Segítse a gyermekeket a hétköznapi tárgyak, események megfigyelésében.
- Érdekes anyagokat kínáljon a további játékhöz, munkához.
- Segítse a gyermekek felfedezéseit jól megtervezett tevékenységekkel.
- Személyes érdeklődése, kíváncsisága legyen minta a gyermekek számára.
- Tudjon „együtt gondolkodni” a gyermekekkel.
- Konstruktivitást igénylő feladatokat, problémahelyzeteket kínáljon.
- A fejlesztés a gyermek egyéni fejlődéséhez igazodjon.

- Úgy tervezze meg a tevékenységeket, hogy azok minél több érzékszervre hassanak: látás, hallás, mozgás, verbális kommunikáció..., ezek együttesen szolgálják a tanulást.
- Amilyen gyakran csak lehet, tervezzen cselekedtető és gondolkodtató tevékenységeket annak érdekében, hogy felkeltse a gyermekek érdeklődését, kíváncsiságát, erősítse a gyermekek szándékait és kezdeményezéseit.

6. Az óvodai élet megszervezésének elvei

6.1. Személyi feltételek

Óvodánkban a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll. A nevelőmunka kulcs-szereplője az óvodapedagógus, jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele nevelésünknek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára.

Az óvodapedagógusi tevékenység és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkája hozzájárul óvodai nevelésünk eredményességéhez.

Sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztéséhez speciálisan képzett szakember közreműködését igényeljük (az Alapító Okiratunknak megfelelően).

A nemzetiségi és a hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésénél feladatunk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

I. szerű Melléklet: Személyi feltételek

6.2. Tárgyi feltételek

Óvodánk rendelkezik a Pedagógiai Programunk megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Tárgyi feltételeink minőségi „javítása” és bővítése folyamatos.

Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon alakítottuk ki, hogy a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálják, megfeleljenek testméreteiknek, biztosítsa egészségük megőrzését, fejlődését.

Lehetővé tesszük mozgás- és játékigényük kielégítését. A gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal vesszük körül.

Folyamatosan bővítjük játéktárunkat. Jó minőségű, tartós, elsősorban fából és természetes anyagokból készült játékszereket igyekszünk beszerezni.

Azokat a tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelve helyezzük el.

Óvodánk egyidejűleg biztosít megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, és lehetőséget a szülők fogadására.

6.3. Az óvodai élet megszervezése

Óvodai nevelésünk e Pedagógiai Program alapján valósul meg, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében, szervezésében, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

A gyermekek egészséges, tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a heti rend biztosítja a feltételeket. Mindezek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A heti rend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermekek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekeknek. A napi- és heti rendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki, óvodánk egységes szemléletének megtartásával.

A gyermekek megismerését és fejlesztését, fejlődésük nyomon követését, óvodai nevelésünk tervezését a törvényben előírt, kötelezően vezetendő dokumentumok szolgálják.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Az óvodai csoportokban a napirendben meghatározott időben külön gyermekközpontú, fejlesztő pedagógiai tevékenység szervezése szükséges a gyermekek számára a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladásához fontos korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességek és készségek fejlődése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó-amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett, iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt. Azokat a gyerekeket, akik tanköteles korúak, de az óvodában nevelkednek, ilyen szempontból tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.

A gyerekek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készség- és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumokban az iskolai-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

6.3.1. Napirend

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermekek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre.

A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi. Fontosnak tartjuk a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A napirenden belül figyelembe vesszük az egyes tevékenységek időigényét. A napirend - annak megfelelően, ahogy az évszakok változnak, vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltta teszi - változtatható, módosítható. A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

I. szerű Melléklet: Javasolt Napirend

6.3.2. Heti rend

A heti rendben - a napirendhez hasonlóan - vannak stabil, a rendszerességet, a szokásokat alapozó tevékenységek; ugyanakkor lehetőség van az óvodapedagógus döntése alapján a rugalmasságra.

A heti rend segíti a tervező- és szervezőmunkát, csoportjaink zökkenőmentes működését.

- A heti rendnek életkortól függően naponta biztosítani kell a tervezett, és rendszeres mozgásfejlesztést. A keret és az időtartam változó. Szervezhető kezdeményezett vagy kötött formában. Heti egy alkalommal, minden korosztály számára kötelező mozgás foglalkozás szervezése. Más napokon az óvodapedagógus felajánlja (*mindennapos mozgás keretén belül*) az egészségfejlesztő mozgást, a résztvevők részvételeire törekedve. A középső és nagycsoportosok heti rendszerességgel a sportcsarnokban tornáznak.
- Az óvodapedagógusok 5-35 perces csoportos foglalkozásokat terveznek, szerveznek a gyermekek életkorának, fejlettségének megfelelően. A közös tevékenységek célja, hogy fejlődjen együttműködő képességük, feladattudatuk.
- A felajánlott, választható műveltségterületeket integráló tevékenységet célszerű úgy kialakítani, hogy naponta folyamatosan legyen lehetőség a művészeti tevékenységekre, amelyek a szabad játék keretén belül szervezhetőek. A csoportokban felajánlott tevékenységek választhatóak, nagyoknak kötelezően választható lehetőséget jelentenek. Ugyanakkor az óvodapedagógus döntésétől és a tevékenységek

jellegétől függően (pl. művészeti tevékenységek) a nagyok számára választható, felajánlott tevékenység is lehet domináns.

- Programunk helyt ad logopédiai foglalkozásnak. A logopédiai munka az anyanyelvi neveléshez kapcsolódik, annak része és segítője. Az anyanyelvi nevelést az óvodapedagógus és a család végzi; a logopédus munkája annak kiegészítője, segítője.
- A június 1. és az augusztus 31. közötti időszakban a nyári napirend és heti rend szerint szervezzük a gyermekek óvodai életét. Az év közbeni szokások megtartása mellett ez annyiban jelent változást, hogy a gyermekek lehetőség szerint egész napjukat a szabadban töltik. Tevékenységi lehetőségeik bővülnek, pl. a pancsolás, a vizes játékok lehetőségével.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást végző többi munkatárssal.

II. számú Melléklet: Javasolt heti rend

6.3.3. Nevelőmunka dokumentációi

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok, továbbá az óvodapedagógusok által készített - nem kötelező - feljegyzések, dokumentumok is szolgálják.

Az óvoda szakmai dokumentumai, a nevelőmunka tervezésével, a nevelési program megvalósításával, a gyermekek fejlődésével kapcsolatos információk rögzítésére szolgálnak.

Az óvoda dokumentációja

- Felvételi előjegyzési napló
- Felvételi és mulasztási napló
- óvodai csoportnapló
- óvodai Törzskönyv
- a tankötelezettség megállapításához szükséges szakvélemény (Óvodai szakvélemény)
- a gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció.

6.4. Az óvoda kapcsolatai

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés

formái változatosak: a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukba foglalják mindazokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Kapcsolatot tartunk azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (*bölcsőde, és egyéb szociális intézmények*), az óvodai élet során (*pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények*) és az óvodai élet után (*iskolák*) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükséglethez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában óvodánk nyitott és kezdeményező.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek nevelésekor felvesszük a kapcsolatot az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében óvodánk külföldi magyar óvodákkal kapcsolattartásra törekszik, és - lehetőség szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.

6.4.1. Az óvoda vezetésének és közösségének belső kapcsolatai

Az óvodai közösségek kapcsolattartása

A nevelőtestület és a pedagógiai munkát közvetlenül segítő munkatársak közötti kapcsolattartás - az óvodai munka egészét, valamint az óvoda valamennyi alkalmazottját érintő ügyekben -, az évenként legalább 5 alkalommal összehívott Alkalmazotti értekezleten valósul meg.

Az egyes tervezési időszakok feladatait a csoport óvodapedagógusai rendszeresen megbeszéli a csoporthoz beosztott dajkával.

Az igazgató és a nevelőtestület

- Az igazgató a nevelőtestület tagja.
- A nevelőtestületi értekezletek az Éves Munkatervben meghatározott időpontokban valósulnak meg.

A kapcsolattartás fórumai

- nevelőtestületi értekezletek;
- rendkívüli értekezletek, megbeszélések.

Az igazgató (*igazgatóhelyettes*) az aktuális feladatokról emailben, a nevelői szoba hirdetőtábláján, valamint írásbeli tájékoztatókon keresztül értesíti az óvoda alkalmazottait.

Az alkalmazottak szóbeli, írásbeli kéréseiket, javaslataikat, véleményüket közvetíthetik az igazgató felé.

A nevelők és a szülők

A szülők - a Köznevelési törvényben meghatározottak szerint, jogaik és kötelességeik teljesítésének érdekében - Szülői Szervezetet (Közösség) hozhatnak létre. A szülők képviselőjével az óvodavezető helyettes tart kapcsolatot.

Az óvoda egészének életéről, az aktuális feladatokról, az óvoda Éves Munkatervéről tájékoztatót a következők szerint kapnak

- az igazgató - az óvodai Szülői értekezleteken,
- az óvoda és a csoport hirdetőtábláin keresztül,
- alkalmanként megjelenő írásbeli tájékoztatókon keresztül,
- személyesen,
- az óvodai csoportok pedagógusaitól,
- csoport Szülői értekezleten,
- az óvodai szülők facebookos csoportjában.

A gyermekek fejlődésével, egyéni haladásával kapcsolatos tájékoztatásra az alábbi fórumok szolgálnak

- Egyéni értékelés a gyermek fejlettségéről (1/2 évenként),
- családlátogatások,
- Nyílt napok,
- szükség esetén óvodapedagógusi fogadóórák.

A Szülői értekezletek idejét az óvodai Éves Munkaterv tartalmazza.

A szülők kérdéseikkel, javaslataikkal, véleményükkel személyesen, szóban vagy írásban, illetve választott képviselőik útján, a szolgálati út és az óvodai Házirend betartásával - a csoport óvodapedagógusai, óvodavezető, fenntartó – fordulhatnak az óvoda vezetéséhez, nevelőtestületéhez.

A szülők jogainak érvényesítési formái (Köznevelési törvény által szabályozott módon)

- javaslattételi jog,
- véleményezési jog,
- döntési jog.

Tájékoztatás a Pedagógiai Programról, Szervezeti és Működési Szabályzatáról (SZMSZ), Házirendről

A szülők és más érdeklődők az óvoda Pedagógiai Programjáról (PP), a Szervezeti és Működési Szabályzatáról (SZMSZ) és a Házirendről az óvoda igazgatójától kérhetnek tájékoztatást.

Ezen dokumentumok nyilvánosak, minden szülő és érdeklődő számára elérhetőek. A másolati példányok az igazgató által hitelesítettek.

Az óvoda Házirendjét a szülő - gyermeke óvodai életének megkezdésekor, illetve lényegi módosításkor - kézbe kapja.

A Pedagógiai Program (PP) egy-egy példánya a következő személyeknél, illetve intézményekben található meg:

- az óvoda fenntartójánál,
- az óvodai csoportokban,
- az óvoda irattárában,
- az óvoda előterében,
- az óvoda igazgatójánál.

A Pedagógiai Programról bárki szóbeli tájékoztatást kérhet, előzetes időpont kérése esetén.

A Pedagógiai Program megtekintése

- KIR (www.kir.hu)
- Pilismarót honlapján (www.pilismarot.hu)

6.4.2. Az óvoda vezetésének és közösségének külső kapcsolatai

Fenntartó és a nevelési-oktatási intézmények

Az óvodai munka megfelelő szintű irányításának érdekében az óvoda igazgatójának állandó munkakapcsolatban kell állnia a következő intézményekkel:

Az intézmény és a fenntartó kapcsolata folyamatos, mely kiterjed

- az intézmény működésével, működtetésével összefüggő feladatok ellátására,
- az intézmény alapidokumentumainak előterjesztésére, elfogadására,
- az intézmény pénzügyi-gazdálkodási tevékenységére,
- az intézmény gazdálkodási, törvényességi ellenőrzésére,
- az intézmény szakmai munkájának eredményességére, szakmai munka értékelésére.

Az intézmény az **igazgatón keresztül tart kapcsolatot** az Önkormányzattal.

A kapcsolattartás formái

- szóbeli tájékoztatás;
- beszámolók, jelentések;
- egyeztető tárgyalások, értekezletek, gyűlésen való részvétel;
- a fenntartó rendelkezéseinek átvétele, végrehajtása;
- speciális információszolgáltatás az intézmény működéséhez, gazdálkodásához, szakmai munkájához kapcsolódóan;
- statisztikai adatszolgáltatás;
- az intézmény működésének és tartalmi munkájának értékelése.

Egészségügyi szolgáltatóval való kapcsolattartás

Az egészségügyi szolgáltatóval való kapcsolattartás az óvodavezető feladata, mely kiterjed

- A gyermekek rendszeres egészségügyi felügyeletét biztosító szolgáltatásra
 - fizikai állapot felmérés (április-május hónapban)
 - védőnői Munkaterv alapján ellenőrzés, látogatás.
- Az alkalmazottak évenkénti alkalmassági vizsgálatát végző szolgáltatásra.
- Munkába állás előtti orvosi vizsgálat megszervezésére.

Szakszolgálatok és az óvoda kapcsolata

A sajátos nevelési igényű gyermekek vizsgálataival összefüggő kapcsolattartásra az óvodavezető jogosult.

Feladata

- A vizsgálatok kérelme.
- A „Szakértői vélemény”-nyel felvett óvodás Szakvéleménye szerinti kapcsolatfelvétel kezdeményezése.
- A „Szakértői vélemény”-ben rögzített kontroll vizsgálatok határidő szerinti kérelme.
- A gyermek érdekében szükségesnek ítélt vizsgálatok kezdeményezése, kérelme.

A bizottságok neve:

- **Tanulási Képességet** Vizsgáló Bizottság
- **Mozgásvizsgáló** Országos Szakértői Bizottság
- **Látásvizsgáló** Országos Szakértői Bizottság
- **Hallásvizsgáló** Országos Szakértői Bizottság
- **Beszédvizsgáló** Országos Szakértői Bizottság

Pedagógiai Szakszolgálat és az óvoda kapcsolata

A kapcsolattartás formája eseti, mely kiterjed

- a gyermek fejlettségével, személyiségével, magatartásával összefüggő szakvélemények megkérésére.
- az iskolai alkalmasság, felkészültség megállapítására.
- a gyermek nevelési tanácsadás keretében történő fejlesztésére, foglalkozására.
- az óvodavezető, illetve a fejlesztő pedagógus konzultációs kapcsolatot tart a Pedagógiai Szakszolgálat vizsgálatára küldött, vagy fejlesztő foglalkozásokon résztvevő gyermekekkel kapcsolatban.
- a szakszolgálat által szervezett értekezleteken való részvétel.

Általános Iskola és az óvoda kapcsolata

- Az óvodaigazgatója, pedagógusai rendszeres kapcsolatot tartanak az iskola igazgatójával, pedagógusaival.
- A kapcsolattartás célja az iskolába menő gyermekek beilleszkedését megkönnyítő együttműködés kialakítása.
- A kapcsolattartó pedagógus személye az Éves munkatervben kerül meghatározásra (*nagycsoportos óvodapedagógus*).

Egyházak és az óvoda kapcsolata

- Az óvodás gyermekek részére a történelmi egyházak által nyújtott hittan (*szülői igény szerint*) szakképzett hitoktatóval szervezhető, akit az egyház bíz meg. Az óvoda biztosítja a vallási neveléshez szükséges helyet és az eszközöket. A hit- és vallásoktatás idejének és helyének meghatározásához be kell szerezni a Szülői Szervezet (Közösség) véleményét.
- Az óvodában szervezett hitoktatás szabályait a Házirend tartalmazza, melyet Együttműködési megállapodás szabályoz.

Gyermekevédelmi intézmény gyermekjóléti, családsegítő központja és az óvoda kapcsolata

A gyermek veszélyeztetettségének megelőzése, valamint a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok eredményesebb ellátása érdekében az óvoda vezetője és gyermekevédelmi felelőse rendszeres kapcsolatot tart fent az alábbi intézménnyel:

- Család- és Gyermekjóléti Szolgálat
2028 Pilismarót, Rákóczi u. 15.
(*Gyermekjóléti Szolgálat fogadónapja, elérhetősége az óvoda faliújságán található*)

Gyámügy és az óvoda kapcsolata

A gyermekek érdekeivel, jogaival összefüggő bármilyen jellegű (írásbeli, szóbeli) kapcsolattartásra az óvoda vezetője jogosult.

Bíróság és az óvoda kapcsolata

A gyermekek érdekeivel, jogaival összefüggő bármilyen jellegű (írásbeli, szóbeli) kapcsolattartásra az óvoda vezetője jogosult.

Egyéb kulturális, oktatási intézmények

Az óvoda további kapcsolatot tart fenn a nevelést-oktatást elősegítő intézményekkel, múzeumokkal, könyvtárral, kulturális, gyermek- és ifjúsági intézményekkel.

7. Az óvodai élet tevékenységformái és az óvodapedagógus feladatai

7.1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – *szabad képzettársításokat követő szabad játékformát* - a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul kell kielégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, kreativitásukat fejlesztő és erősítő, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

Az óvodában fontos a szabad játék túlsúlyának érvényesülése. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában is meg kell mutatkoznia.

Az óvodapedagógus feladatai

- A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt: a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodában az óvodapedagógus mintát ad a játéktevé-

kenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad; illetve segítővé, kezdeményezővé válik, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte lehetővé teszi a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.

- A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.
- **A játékhoz szükséges optimális feltételek biztosítása** az alapja, hogy a gyermeki játék személyiségfejlesztő hatása kibontakozhasson. A játék feltételeinek átgondolt kialakítása az óvodapedagógus feladata, melynél figyelembe kell vennie a gyermekek életkori, egyéni sajátosságait, fejlődésük jellemzőit, a gyermekcsoport összetételét (*fiúk, lányok aránya*), a gyermeki játéktevékenység sajátosságait és a környezeti adottságokat.
- A **nyugodt légkör** kialakulásának a természetes, hiteles, elfogadó, támogató óvodapedagógusi magatartás az alapja. A gyermek játékát mindenkinek tiszteletbe kell tartania, semmivel nem zavarható meg. A kreatív, elmélyült játék ott alakul ki, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek: mit, mikor, kivel, hol, mivel, hogyan, mennyi ideig játszanak. Az együttélés alapvető szokásainak kialakítása, betartása hozzájárul a nyugodt tevékenykedés megvalósulásához.
- A helyiségek berendezését az óvodapedagógus úgy alakítja ki, hogy az állandó játszóhelyek mellett sok lehetőség legyen a mobil térrendezésre. Ez teszi lehetővé a gyermekek aktuális játékigényének megfelelő téralakítást, ami a tér jobb kihasználását eredményezi. A mobil téralakítás néhány módja: asztalok kirakásával a tér növelése, a gyermekek által is könnyen mozgatható paravánokkal, térelválasztókkal a játékterület leválasztása, kuckók alakítása. A kezdeti segítség után a gyermekek egyre önállóbban alakítják át játékuknak megfelelően a teret. A tér elrendezésénél fontos odafigyelni, hogy a zajosabb, mozgalmasabb és a nyugodt tevékenységeknek egyaránt kedvező helye legyen.

A csoportokban lévő játéklehetőségek

- nagy szőnyeggel borított tér építéshez, konstruáláshoz, mozgásos-, dalos játékokhoz;
- nagy, igény szerint tagolható tér kuckók kialakításához, szerepjátékhoz;
- állandó kuckó az elkülönülésre ad lehetőséget, valamint szerepjátékhoz is felhasználható;
- nyugodt sarkok könyvnézegetéshez, bábozáshoz, dramatizáláshoz;
- asztalok ábrázoló tevékenységekhez;
- asztalok a különböző társasjátékokhoz (*kirakó, dominó...*).

Óvodánk a gyermeki játéktevékenységet tekinti a gyermeki tanulás legfontosabb közegének.

Jelentőségénél fogva a napirendben is erre kell a legtöbb **időt** biztosítani. A folyamatos, rugalmas óvodai napirend hosszú, egybefüggő időt ad a gyermekeknek játékra. A gyermekek számára a folyamatos játéklehetőség biztosított az óvodába érkezéstől kezdve. Ennek megszakításáról egyénileg, igényeiknek megfelelően dönthetnek. A folyamatos tízórai és uzsonna lehetőséget biztosít a gyermeknek, hogy egy adott időintervallumon belül maga határozza meg étkezésének időpontját. A felnőtteknek természetesen oda kell figyelniük, hogy a gyermekek étkezése ne maradjon el. A folyamatos étkezés általában egy-két asztalnál történik, így a többi gyermek játékát nem szakítja, nem zavarja meg.

A kapkodásmentes, elmélyült játék feltétele, hogy idő legyen az elképzelések megvalósítására. A hosszú, folyamatos játékidő biztosítja a játék kiteljesedését, amely így lesz örömszerző, feszültségoldó, fejlesztő.

A 3-4 évesek több időt igényelnek a játék kiválasztásához, a nagyobbak pedig hosszabb ideig játszanak. Előfordul, hogy több napon át folytatódik a játék. Amennyiben hely szempontjából megoldható, kívánatos a folytatásra lehetőséget adni délután, illetve másnap is. A nagyobb gyermekek közül sem mindenki választ gyorsan játékot. Időt kell adni az egyes gyermek számára a játék önálló kiválasztására, a nézelődésre, a válogatásra.

Délelőtt és délután azonos játéklehetőségek közül választhatnak a gyermekek. A játék megszakítása miatti feszültség elkerülése érdekében fontos délután a szülők kivárása, türelme.

A **játékeszköz** sokfélesége, sokszínűsége hozzájárul a gyermekek játékanak alakulásához, kibontakoztatják, gazdagítják elképzeléseiket, befolyásolják a gyermekek fejlődését.

Az óvodapedagógus az eszközök elhelyezésénél különösen figyel

- az áttekinthetőségre,
- az alapjáték és tartozékainak azonos helyen való tárolására,
- a játékok optimális mennyiségére,
- a játékok folyamatos áttekintésére, a játékok cseréjére.

Az óvodapedagógusnak fontos ismernie a különböző eszközök fejlesztő hatását. A színes, esztétikus játékeszköz vonzó a gyermekek számára, tevékenységre motiválja őket. A kész játékeszközök kiegészíthetők félkész, többfunkciós eszközökkel. Ezek megmozgatják a gyermek fantáziáját, sokféle „mintha” helyzetben felhasználhatók, behelyettesíthetők, átalakíthatók (*hengerek, textilanyagok, drótok, dobozok...*).

Anyanyelvi nevelés

- A magyar nyelv és a metakommunikáció segítségével legyenek képesek közreadni gondolataikat, kifejezni érzelmeiket.
- Bekapcsolódunk a gyermekek játékába akkor, ha azt a játék zavarása nélkül megtehetjük, hogy mintát adjunk a szituációkhoz alkalmazkodó beszédfordulatok, nyelvi kifejezések használatához.

- Munkánk során hangsúlyt kap az életviteli és a viselkedési szabályok megalapozása, gyakorlása, gyermek-közelivé tétele.
- Feladatunk a nyelvi fejlesztés és a nonverbális kommunikáció alakítása; a kontaktuseremtés, a kommunikációs képesség, önkifejezés eszközeinek és a tapasztalatok, érzelmek, gondolatok szóbeli kifejező készségének fejlesztése.
- Lehetőséget teremtünk minden gyermeknek a folyamatos beszéd gyakorlására, szókincsének bővítésére, a nyelvi kifejezések eszközeinek variálására, a kommunikáció valamennyi eszközeinek alkalmazására.

7.2. Művészeti tevékenységek

Művészeti nevelésünk magában foglalja a művészeti alkotások befogadására, élvezetére (irodalmi, képzőművészeti, zenei) nevelést, valamint a művészetek által a gyermekek alkotó tevékenységére nevelését.

A művészeti nevelésben a legnagyobb hangsúlyt a komplex élményekre helyezzük. A globális élmények (a zene, a mozgás, az önkifejezés együttese) a teljes személyiséget érintik.

Biztosítjuk

- az érzelmek átélését, az empátia érzését, a szavak nélküli kommunikálás látható kifejezését.
- a mozgás fejlődését (szem-kéz koordinációját, az észlelést, a megfigyelőkészséget, a vizuális tapasztalást).
- a szociális fejlődést (a közös munka lehetőségét, az egyéni önkifejezést).
- az intellektuális fejlődést (a szín-, formaismeret; a kreativitást, a kommunikáció sajátos formáit).
- a tevékenységek közös jellemzője: a **szabad önkifejezés**.

A tervszerű fejlesztés megkívánja az óvodapedagógustól

- a tudatosságot;
- az esztétikai élménynyújtást (a tevékenység élmény legyen, ne kényszer!);
- az esztétikai ismeretek közvetítését;
- a gyermekek alkotó tevékenységének megszervezését, a feltételek biztosítását.

7.2.1. Verselés, mesélés

Az érzelmi biztonság megadásának, s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel - feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

A mese megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál. A tárgyi világot is meg elevenítő, átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A sok-sok mesélés átvezeti a gyermeket a mesetudatból a valóságtudatba, miközben fantáziája fejlődik, képzelete szárnyalhat. A sokszori mesélés alatt megéli és áthárítja a meseszereplőkre saját feszültségeit, félelmeit és örömeit. A mesének oldás szerepe van.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

A gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Célunk

- Örömmel hallgassanak népi, klasszikus és értékes modern mesét, verset, elbeszéléseket.
- A gyermekek érzelmi, értelmi, etikai és esztétikai fejlődésének elősegítése, pozitív személyiségjegyek formálása mesékkel, a versek és népi mondókák zeneiségével, ritmikusságával.

- Alakuljon irodalmi érdeklődésük és fejlődjön ízlésviláguk.
- Szorongásaik, félelmeik oldódjanak.
- Irodalmi tapasztalataikat alkalmazzák konfliktusaik megoldására, indulataik kezelésére.
- Örömmel vegyenek részt mesék, versek felidézésében, újraalkotásában, dramatizálásban, bábozásban.
- Gondosan bánjanak a könyvekkel.

Az óvodapedagógus feladatai

- Biztosítson oldott légkört és együttlétet.
- Alakítson ki mesesarkot a csoportszobában.
- Ragadja meg azokat az alkalmakat, amikor a gyermekek mesélhetnek, verselhetnek.
- Őrizze a népköltészet remekeit, válogasson a klasszikus és kortárs irodalmi művekből.
- Spontán és kötetlen kezdeményezésekkel szervezze az irodalmi tevékenységeket.
- Könyvvvel és a nélkül is meséljen, verseljen. Gesztusaival, mimikájával, a szöveg hangsúlyozásával tegye életszerűvé, élvezetessé a közölteket.
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése a vers, mese, dramatikus játék segítségével.
- Az irodalmi anyagot gyakran ismételtesse, lehetőség szerint mozgással és énekkel kísérve.
- Biztosítson lehetőséget a bábozásra (*bábok, bábparaván*).
- Kezdeményezze, hogy otthon is rendszeresen verseljenek, meséljenek.

A tevékenység megszervezése

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Nem szükséges foglalkozási kereteken belül maradni, hiszen mesélni minden nap szükséges az óvodában. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. A lényeg csupán az, hogy minden nap meséljünk valamilyen formában, reggel vagy délből, elalvás előtt vagy délután.

Lehetőséget teremtünk a gyermekek önálló szöveg- és mesemondásához.

Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Elősegítjük, hogy eszközökkel is eljátszhassák a gyermekek a nekik tetsző meséket.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik a gyermekek, erre tekintettel vagyunk.

Az irodalmi élmények feldolgozásához különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával adunk módot.

7.2.2. Bábozás

A bábjátékkal gyermekeink képzelőerejét, mozgáskoordinációját, a kommunikációs, metakommunikációs emóciókat, a szociális készségeket, a beleérző, azonosulási képességeket fejlesztjük, erősítjük.

A bábozás, dramatizálás eszközeit minden nap hozzáférhetővé tesszük, hogy ez a tevékenység beépülhessen a gyermekek játékába. A nyelvi fejlesztő munkánkban óriási szerepe van a dramatizálásnak, a bábozásnak. Kifejező eszközei a mozgás, a látvány, az irodalmi szöveg.

Segítségével a gyermek átélheti, kifejezheti érzéseit, gondolatait, eljátszhatja, kijátszhatja magából akár a félelmeit is. A bábok mozgatása közben fejlődik a gyermek szem-kéz koordinációja, finommotorikája, s közben természetesen használja a mesében hallott kifejezéseket.

A bábozó gyermekek megtanulnak a hangjukkal bánni, párbeszédek az aktív szókincs felhasználásának játékos gyakorlatai.

A bábjáték örömforrás, mely alkalmas a mentális sérülések feltárására és terápiára is.

Anyanyelvi nevelés

- Önálló mesemondásra, szövegalkotásra való ösztönzés.
- Beszédtechnika, nyelvi kifejezőkészség, reprodukciós készség, artikulációs tisztaság, ritmusérzék fejlesztése.
- Az igényes beszédminta hatására csiszolódik a gyerekek kiejtése, gyarapodik szókészlete.
- Szép magyar beszédre nevelés.
- Mesélésünk közvetíti a magyar mesék jellegzetes szó- és kifejezés fordulatait, ezzel bővítjük a gyermekek aktív és passzív szókincsét.
- Bátran, hallhatóan verseljenek kis csoportokban és egyénileg is.
- Az érthető, kifejező, hatásos és meggyőző beszéd készségének kialakítása.
- A beszéd fonológiai, grammatikai, jelentéstani, valamint motorikus rendszereinek fejlesztése életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Mindennapi beszédükben, mesélés, bábozás során használják a mesékből megismert fordulatokat, kifejezéseket.

- Célunk a magyar anyanyelv sajátosságaira jellemző beszédhangok, hanghordozás, szókincs életkornak megfelelő szintre emelése.
- Kapcsolódjanak be dramatikus játékba.
- Kreatívan improvizáljanak, a maguk szórakoztatására is; meséljenek, bábozzanak, dramatizáljanak.

7.2.3. Ének, zene, népi játék, tánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermekek felfedezik a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömet. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, *ritmus*, *éneklés*, *hallás*, *mozgás*) és zenei kreativitásának alakításában.

Az éneklés és a dalos játékok örömből, sikerélményből fakadó, önkéntes erőfeszítésre serkentik a gyermekeket. A zenei feladatok végzése során megtanulják gátlásaik, hátrányaik, és gyengeségeik leküzdését. Pozitív énképük alakul, erősödik.

A zenei fejlesztés a teljes személyiségre hat, és olyan képességeket fejleszt - *ritmusérzék*, *hallás*, *mozgás*, *test orientáció*, *beszéd*, *kommunikálás*, *figyelem*, *fegyelem*, *türelem*, *közösségi érzelmek (tolerancia)* -, melyek elengedhetetlen alapjai a majdani tudatos tanulásnak.

Célunk

- A közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.
- A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.
- A zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása.
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei készségfejlesztő játékokkal.
- Közösségi élmények nyújtása énekes játékokon, gyermektáncokon, zenéléseken keresztül.
- A felnőtt minta utánzásával az éneklés, zenélés részévé váljon a gyermek mindennapi tevékenységének.

Az óvodapedagógus feladatai

- Feltételek megteremtése; a hagyományok, művészeti értékek felszínen tartása.
- A zenei fejlődéshez alapvető feladat a gátlások feloldása.
- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása.
- A 3-7 éves korban tervezhető jellegzetes tartalmak biztosítása.
- Fontos, hogy a gyermekek örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek. A megfelelő légkör biztosítja az érzelmi motiváltságot.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
- A zenehallgatási anyag megválasztásánál vegye figyelembe a gyermekek nemzeti ségi hovatartozását is.
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei készségfejlesztő játékokkal.
- A gyermekek spontán ének-zenei kezdeményezéseit tiszteletben tartjuk, hagyjuk kibontakozni őket.

A tevékenység megszervezése

Az óvodai ének-zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyermekekkel. Az ének-zene, és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés.

Tehát ez a feladat sem korlátozható csupán a foglalkozások időtartamára. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. A foglalkozások összefoglalják, elmélyítik a gyermek ismereteit, és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték, a gyermektánc vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. A Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés az óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományőrzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

Anyanyelvi nevelés

- Hallás- és ritmusérzék fejlesztő játékokat játszunk annak érdekében, hogy a finom zörejek és hangszínek közötti különbségek hallását, kifejezését a gyermekek gyakorolhassák.
- Megfelelő tempó és hangsúly fejlesztése.
- A népi gyermekdalok, gyermekjátékok párbeszédes helyzeteket gyakoroltatnak, melyekben a beszéd gyakorlásán túl kapcsolati szabályokat is megismerhetnek a gyermekek.

- A mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt; a szavak szép, pontos ejtését.
- A szöveg hanglajtó, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megéretteti a nyelv kifejezőerejét, szépségét. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését.
- A sokféle énekes játék alkalmat ad a szókinccs bővítésére.

7.2.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

40

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Vizuális tevékenységek során a gyermekek találkoznak azzal a lehetőséggel, hogy érzelmeiket, hangulataikat mily módon lehet megjeleníteni és megörökíteni, ezáltal tükröződhesen kreativitásuk, egyéniségük.

Esztétikai érzékük fejlesztése jó alap ízlésük és igényességük kialakításához.

Célunk

- A gyermek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése.
- A gyermekek tér-, forma- és színképzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.
- A vizuális percepció fejlesztése.
- Egyszerű munkafogások és eszközhasználat képességeinek fejlesztése (*különböző anyagok és technikák megismertetése*).
- Az alkotás örömeinek megtapasztaltatása.
- Az íráshoz szükséges mozgáskoordináció alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai

- Ismertesse meg a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, a mintázás és a kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- Az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán biztosítson teret, változatos eszközöket.
- A tevékenység öröme a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására, és az esztétikai élmények befogadására.
- Ezen tevékenységek - a gyermek egyéni fejlettségéhez és képességeihez igazodva - fejlesszék:
 - a térbeli tájékozódás, a képi-plasztikai kifejező képességet,

- a komponálás, rendezés képességét,
- a gyermekek tér-, forma- és színeképzetének gazdagodását.
- Segítse elő képi gondolkodásuk fejlődését; esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakulását.
- Törekedjen arra, hogy a művészeti tevékenységek minél jobban összekapcsolódjanak.
- Műalkotások való megismerkedés.
- Oldott légkör, jó hangulat megteremtése.

A tevékenység megszervezése

Az ábrázolás megszerettetésére, a vizuális látásmód fejlesztésére, az önkifejezés ily módon való „*megtanulására*” naponta nyílik lehetőség. Maga tevékenység - *s ennek öröme* - a fontos, valamint az igény alakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Rendszeresen és szívesen végzünk a gyermekek előtt vagy velük együtt ábrázoló tevékenységet.

Állandó helyet biztosítunk az ábrázolás azon eszközeinek, amelyeket a gyermekek a nap folyamán bármikor balesetmentesen használhatnak. A vizuális nevelés eszközei mindig elérhető, konkrét helyen vannak a csoportszobában. Ezek elsősorban a zsírkréta, a ceruza, a rajzlap vagy más papírok, az olló és a ragasztó. A gyermekek szabadidőben mindezt választhatják, dolgozhatnak vele.

Arra törekszünk, hogy minden gyermeknek megfelelő eszköz és óvónői figyelem, idő és hely jusson. Az eszköz- és időszabadság hozzásegíti a gyermekeket ahhoz, hogy az ábrázolás felszabadult, örömteli tevékenységgé váljon. Minden tevékenységet dicsérünk, az elakadókat buzdítjuk. Biztosítjuk, hogy élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő témákat is feldolgozhassanak.

Új technikákat tanítunk, gyakorolunk. Sokféle tapintással szereshető tapasztalatot adunk. A természetben talált és gyűjtögetett anyagok felhasználásával is hozunk létre alkotásokat, s általában arra nevelünk, hogy a gyermekek meglássák, hogy miből mit lehet létrehozni, mi mire hasonlít, miben mit lehet meglátni, vagy belemélni.

A gyermekek fantáziáját, egyéni kifejezőképességét fejlesztjük, az általunk elképzelt konkrét produktum nem korlátozhatja a gyermekek egyéni teljesítményét és fantáziáját.

Az eszközök megválasztásánál a természetes anyagokat részesítjük előnyben, ezért kerüljük a mesterséges, rideg vegyi anyagokat.

Énekelgetünk, ritmizálunk, skandálunk és mondókázgatunk az alkotó tevékenység közben, mert ez a jó, oldott légkör kifejezője.

Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására, és a tehetségek bátorítására.

Anyanyelvi nevelés

- A gyermekek produktumaiból kiinduló kérdésekkel finoman készítjük a gyermekeket a képek, firkák megnevezésére.
- A vizuális nevelés alkalmával az anyagok tulajdonságait szóban is megfogalmazzuk.
- Manuális és verbális úton is fejezzék ki gazdag, színes élményeiket.
- Rajzolás, festés, agyagozás, s a különböző ismert technikák alkalmazásával a gyermekek fantáziájuk, egyéni ismereteik alapján dolgoznak. Elmondják véleményüket, értékelik egymás munkáját. Mindezekkel összefüggésben fejlődik anyanyelvi kultúrájuk.
- Az ábrázoló tevékenységhez és annak tartalmához kapcsolódó beszéd ösztönzésével, a mesék, versek képi megjelenítésével a gyermek gondolkodása, nyelvi kifejezőkészsége sokoldalúan fejlődik.

7.3. Mozgás

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei.

A spontán, szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének - *a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás* - fejlődésére. Kedvezően befolyásolják a kondicionális képességeket, különösen az erő és az állóképesség fejlődését, melyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró-képességét, egészséges fejlődését.

A mozgás célja, hogy a tudatos, szervezett mozgásos tevékenységek által a gyermekek - a lehető legtöbb pozitív mozgástapasztalat begyűjtésével - „egész életre elkötelezzék magukat” a fizikailag aktív életmód mellett.

Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását.

A játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában

az óvodai nevelésünk minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve -, minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk. Törekszünk a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A felnőttkori mozgásügyesség nagymértékben a gyermekkori mozgástapasztalatok függvénye, ezért meghatározó jelentősége van a szervezett óvodai mozgásos tevékenységeknek a gyermekek mozgásfejlődésében.

Célunk

- Motoros képességek fejlesztése: kondicionális, koordinációs képességek fejlesztése, ízületi mozgékonyság és hajlékonyság.
- Fejlődjön a gyermekek természetes mozgása: járás, csúszás, mászás, futás, ugrás, dobás, támasztás, függés, egyensúlyozás.
- Ismerjék meg a gimnasztikát, néhány talajtorna elemet, labdagyakorlatokat és sokszínű, változatos testnevelési játékokat.
- Mozgásuk legyen összerendezettebb, biztonságosabb; fejlődjön tér- és időbeli tájékozottságuk.

7.3.1. Mindennapos mozgás

A mindennapos mozgás objektív feltételei

- megfelelő idő, hely, eszköz;
- különböző felületű területek (*fűves, aszfaltos, homokos...*);
- minden, ami az óvoda udvarán található (*fák, bokrok, játékeszközök...*);
- kézi - és tornaszerek, berendezési tárgyak.

A mindennapos mozgás szubjektív feltételei

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapos mozgás eredményességét. A gyakorlatok, feladatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatja a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett mozgás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is; ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek.

A mindennapos mozgás tartalma

- természetes mozgások (*járássok, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok*);
- néhány talajtorna elem;
- kézi szerekkel végezhető gyakorlatok,
- zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok,
- Népi játékok és táncok, (kiemelten a néptánc)

A mindennapos testmozgás az óvodai csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

Minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapos mozgás keretébe beépíthető.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése.
- Mozgáson keresztül az egész személyiség (*értelmi, érzelmi, szociális, pszichomotoros képességek, készségek*) fejlesztése.
- Törekedjen a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegőn való tartózkodás lehetőségének kihasználására.
- A mozgással kapcsolatos pozitív kompetenciaérzet - teljesítmény -, és versenykényszer nélküli - fejlesztése („*Meg tudom, és meg is akarom csinálni!*”).
- Érvényesítse a korszerű mozgásfejlesztés alapelveit (*a mozgásfejlesztés hatása az idegrendszer fejlődésére: a megfelelő igény szerinti mozgás és tevékenykedés kielégítése kedvezően hat az agyi idegvégződésekre, ezáltal az értelmi fejlődésre*).
- A mindennapos mozgásprogramokban kapjon hangsúlyt a játék.
- Középpontban a tartásjavítás és a mozgásügyesség fejlesztése legyen (*prevenációs szemlélet*), a test-deformitások megelőzése és ellensúlyozása érdekében.
- Képességfejlesztés a gyermekkor mozgásfejlődési jellemzőinek figyelembevételével.
- Ingergazdag környezet biztosításával, sokoldalú és megfelelő intenzitású fejlesztés (*menyiség és minőség összhangjával*).
- Koordinációs képességek: a két testfél mozgásának összerendezése, a testtudat fejlesztése (*testkép és testfogalom, testséma*), az alakmozgások koordinációjának javítása, valamint a szem-kéz koordináció fejlesztése.
- Kis- és nagymozgásos játékok, mozgás koordináció, lábboltozat erősítő gyakorlatok (*lúdtalp torna*).
- Igény és lehetőség szerint különféle sport foglalkozások napirendbe történő illesztése.
- A térpercepció fejlesztése.
- Életkornak megfelelő terhelés, állóképesség fejlesztése.
- Legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni.
- Sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.
- Folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke.
- A kéz finommozgásainak fejlesztésére változatos lehetőségek nyújtása.
- Segítse elő a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását.

Az ember egészségügyi szokásai döntően a kisgyermekkorban alakulnak ki, ezért e szokásalakítás rendkívül gondos odafigyelést, és a családdal történő szoros együttműködést kívánó feladatunk.

A tevékenység megszervezése

Az óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapos mozgás nélkül. A mozgásfejlesztéshez hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a lehetőséget a mozgásra a nap folyamán.

Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy állítjuk össze, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést, és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az üléssel együtt járó tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgásműveltség fejlődésének.

A természet erőivel - *napfény, levegő* - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapos mozgást lehetőleg a szabadban szervezzük.

Az intenzív, változatos gyakorláshoz megfelelő **helyre** és **eszközre** van szükség.

A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltételek biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi testmozgás nemcsak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is.

Anyanyelvi nevelés

- Mindennapos mozgásos tevékenységekben a szabályjátékokhoz és utánozó játékokhoz téri relációkat kifejező szókapcsolatokat használunk.
- Amikor a gimnasztikai gyakorlatokat, játékos utánozó mozgásokat megfogalmazzuk, közléseink szemléletesek, sok hasonlatot tartalmaznak.
- Az időjárás adta lehetőségek szerint a mozgásos tevékenységeket vagy a szabadban vagy nyitott ablaknál tartjuk; sok légző gyakorlatot, játékos hangutánzást ütemezünk be a beszélőszervek edzésére, a légzéstechnika javítására.

7.4. A külső világ tevékeny megismerése

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi és téri viszonyairól.

A valóság felfedezése során a gyermeknek pozitív érzelmi viszonya alakul ki a természet-hez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

46

Nevelő és fejlesztő munkánk során segítünk a gyermekeknek feldolgozni és megérteni

- a **tárgyi világot**, a gyermekekhez közel álló tevékenységeken keresztül;
- az **emberi környezet** nyújtotta információt a játékokban, mesékben, szerepekben és közösségi eseményekben való részvételen keresztül.

A természetet, a környezetismeretet, a tudományos nevelést nevelőtestületünk úgy határozza meg, mint a megfigyelés, kísérletezés minta útján történő feldolgozást.

Az a mód, ahogyan a gyermekeket megismertetjük a valósággal, az a tudományos szemlélet. A gyermek érdeklődése által vezérelt tevékenységein keresztül kerül közvetlen kapcsolatba a világgal.

Célunk

- A gyermekek ismerjék meg, szerezzenek tapasztalatokat közvetlen és tágabb környezetükről, emberekről, növényekről, állatokról, természeti jelenségekről.
- Alapvető összefüggéseket ismerjenek fel.
- A természet megóvása váljék igényükké.
- Környezettudatos magatartás megalapozása.
- Fenntarthatóságra nevelés.
- Ökológiai szemlélet megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai

- Tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközt a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
- Olyan feltételeket teremtsen, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben.
- Tudatosan törekedjen arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyermekek saját természeti és társadalmi környezetükből.
- Biztosítson eszközt és lehetőséget a gyermekeknek a természetben való folyamatos tevékenykedtetéséhez.
- A foglalkozásokat lehetőség szerint a természetben szervezze meg.
- A természet iránti érdeklődés felkeltése, fenntartása, elmélyítése.
- A gyermek rávezetése a természetben végbemenő változások okaira.
- A megismerési tevékenységhez biztosítsa a feltételeket, spontán vagy szervezett formában (*téma, hely, idő, eszköz*).
- A gyermek meglévő ismereteire alapozva, adjon lehetőséget arra, hogy - *az alkalmi és folyamatos megfigyelés, gyűjtés, szimulációs játék, egyszerű kísérlet alkalmával* - minél több érzékszerv bevonásával tapasztalhasson.
- Hozza gyermekközelbe, segítse a szervezett és spontán szerzett tapasztalatok feldolgozását.
- Segítse a gyermekeket a hétköznapi tárgyak, események megfigyelésében.
- Segítse a gyermekek felfedezéseit jól megtervezett tevékenységekkel.
- Személyes érdeklődése, kíváncsisága legyen minta a gyerekek számára.
- Jellemezze a tudatos tervszerűség (*logikusan szerkesztett, egymásra épülő, állandóan bővülő tapasztalatszerzési lehetőségek biztosítása*).
- Segítse elő a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban, és a környezet alakításában.

A környezetismeret magába foglalja

- a természet és a társadalom ismeretét,
- a környezetvédő szemléletet, magatartást.

A tevékenység megszervezése

Programunk célja az, hogy a gyermekeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerjék és megértsék a maguk egészében. A gyermekeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és tapasztalatszerzésre építünk. A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természet közeli élettél; a természet, a környezet szeretetének bizonyításával; példát mutatva a gyermekek számára. Azt kell bennük megerősíteni, hogy mennyire összefügg minden egymással, s milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából.

A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a tevékenységek, megfigyelések legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladatunk megismertetni a gyermekeket azzal a természeti környezettel, amelyben élnek, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretetnek. Az önálló és csoportos megfigyelések révén értékes tapasztalatokhoz juthatnak a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről. Már az óvodában fel lehet és fel kell készítenünk a gyermekeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk.

A környezetvédelem vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvehető és beépíthető a foglalkozások rendszerébe. A természet - társadalom - ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodáskorban is megérthető, megéreztethető.

Az általunk nevelt gyermekekben megalapozzuk a természet megismerésével a természetszeretét, a természet tisztaságának, szépségének védelmét. Fontos a napi életet átható, tudatos természetszeretetre nevelés.

Törekszünk arra, hogy a gyermekeket olyan hatások ériék, amelyek környezetünk felfedezésére, a rácsodálkozásra ösztönzik.

Felhívjuk a gyermekek figyelmét, hogy a természet látszólagos nyugalma mögött folyamatos változás rejlik.

Figyeljenek a gyermekek közvetlen környezetük tisztaságára, ne szemeteljenek az óvodában.

Fontos a napi életet átható, tudatos természetszeretetre nevelés (*szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás...*).

Az udvaron lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek, hogy részt vehessenek a kert gondozásában, az udvar rendben tartásában (*levélsöprés, locsolás, hólapátolás...*).

Kirándulások alkalmával felhívjuk a gyermekek figyelmét, hogy viselkedésükkel ne zavarják az élővilág nyugalma, ne szemeteljenek, ne hangoskodjanak, ne törjenek le ágakat, ne szedjék le a védett vadvirágokat. Ebben a felnőtteknek kell példát mutatni.

Felhívjuk a figyelmet a környezetszennyezés romboló hatására, megbeszéljük, hogy lehetne ezt megelőzni, helyrehozni.

Anyanyelvi nevelés

- Kérdéskultúra, kifejezőképesség, pontos fogalmazás fejlesztése.
- Megfigyeléseiket, tapasztalataikat fogalmazzák meg.
- Fontos az élménynyújtás, hisz a gyermek arról beszél szívesen, amiről személyes átélései vannak, ami foglalkoztatja.

- A tevékenységek anyagát a természeti és életközeli helyzetekből merítve az óvodapedagógus megkönnyíti a gyermekek számára az ismeretek bővülését, mélyítését, a gondolkodás fejlesztését, a megszólítást, a párbeszéd fordulatait.
- A gyermek kifejezéseikben tükröződjön a tér és idő tagolása, ok-okozati viszonyok felismerése, élethelyzetek megoldása, megfelelő bánásmód kifejezése önmagukkal és másokkal szemben, tájékozottság az emberi viszonyokban.

7.5. A külső világ tevékeny megismerése (matematikai tartalmú ismeretek szerzése)

49

A gyermekek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szereznek a szűkebb és tágabb természeti -emberi-tárgyi környezet formai, mennyiségi, téri viszonyairól. A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jutnak a gyermekek és azokat tevékenységeikben alkalmazzák. Felismerik a mennyiségi, alak, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítéliképeségük, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemléletük.

Nevelő- és fejlesztőmunkánk során segítünk a gyermekeknek feldolgozni és megérteni

- a **logika és matematika világát** játékos szituációkban; mérésen, összehasonlításon, számoláson, sorba rakáson, válogatáson és csoportosításon keresztül;
- matematikai nevelésünkkel hozzájárulunk a gyermekek személyiségének alakulásához, a képességfejlesztéshez, alapot biztosítva az élethosszig tartó tanuláshoz.

A környezet megismerése során a gyermekek által szerzett tapasztalatok, ismeretek matematikai jelentéssel is bírnak. Tartalmait elsősorban a gondolkodásfejlesztés jelenti.

Az élő és élettelen valóság megismerésének folyamatában felfedezhetők azok formai és mennyiségi sajátosságai is. A gyermekek a környezetükön végzett közvetlen tevékenységek során egy életre szóló matematikai tudást és kompetenciát szereznek.

Célunk

- A minket körülvevő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, tapasztalása játékos formában; a gyermekek igényeihez, ötleteihez igazodva.
- A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, megtapasztaltatása.
- A logikus gondolkodás megalapozása.

Az óvodapedagógus feladatai

- Tudjon „együtt gondolkodni” a gyermekekkel.
- Matematikai környezetet alakítson ki a mikro és makro környezetben.

- Konstruktivitást igénylő feladatokat, problémahelyzeteket kínáljon.
- A fejlesztés a gyermek egyéni fejlődéséhez igazodjon.
- Konkrét élményeken keresztül a matematikai nyelv fejlesztése.
- Segítse a matematikai élmények erősítését matematikai kérdésekkel.
- Olyan eszközöket és tevékenységeket biztosítson, ami felkelti a gyermekek érdeklődését.
- Természetes élethelyzetekben tegye lehetővé a gyermekek számára matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- Sokféle, változatos tevékenység lehetőségének biztosítása a tapasztalatszerzésre.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.
- Érdekes anyagokat kínálása a további játékhoz, munkához.

A matematikai tanulás a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve több formában valósulhat meg:

- utazásos, minta-modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés,
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozások.

A tevékenység megszervezése

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire.

Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Óvodai nevelésünk építhet ezekre a korai tapasztalatokra még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (*invariancia, állandóság hiánya*) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban - *a család által* - nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel.

Az óvodáskort jellemző fejlődésbeli egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

- **Az első szint:** bevezetés a matematikába - általában a gyermek 5. életévéig tart.
Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.
- **A második szint:** az intenzív fejlesztés szakasza, az 5-6-7 életévben.
Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerzése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben, a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz fel-színre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A perceptuális, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására. A foglalkozások alkalmat adnak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük, a spontán tanultakat rögzítsük.

Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban, az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét; tudását, viselkedésének és magatartásának tartálékait. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel foglalkozáson, az óvodapedagógus dönti el.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők.

Tevékenykedés közben a megismerő képességek (*érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás*) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék- és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

Matematika foglalkozásokon vagy kötetlen kezdeményezéseken minden esetben a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire támaszkodunk. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építve valósítjuk meg.

Anyanyelvi nevelés

- Következtetések, ítéletek alkotásának verbális alkalmazására való képesség fejlesztése.
- Fogalomalkotás, számolási készség fejlesztése.
- A gyermekek játékában megragadjuk a téri relációk és számbeli összefüggések kifejezésének lehetőségeit, a heti rendszerességgel szervezett matematikai játékok során számfogalmakat és a relációs összefüggések szóbeli változatát közvetítjük.
- A matematikai tartalmú tapasztalatszerzés során a „*Miért?*” kérdésekre adott válaszokkal a logikus gondolkodásra, az új fogalmak megismertetésére törekszünk.

- A relációkkal, a több - kevesebb - ugyanannyi fogalmával ismerkedve a passzív szókincsből egyre több fogalom kerül át az aktív szókincsbe. A síkbeli és térbeli tájékozódások során számtalan névutót használnak. A melléknevek fokozását gyakorolhatják sorba rendezések kapcsán. A mennyiségérzetet és a számfogalmat a meseszámok is alapozzák.
- Az anyanyelvi nevelés hatékony segítői a matematikai játékok. A helyes légzéstechnikát gyakorolhatják a gyerekek a következő próbatétellel: „*Ki meddig tud elszámolni egy levegővétellel?*”.
- Alakítjuk kommunikációs, kooperációs képességeiket.

7.6. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység (az önkiszolgálás; segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek; a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése; az elvállalt napi vagy egyéb munka; a környezet- és növénygondozás...).

A gyermek munka jellegű tevékenysége

- önként - azaz örömmel és szívesen - végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze; a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

Klasszikus munkafajták gyakorlatunkban

- önkiszolgálás (mosakodás, öltözködés, fogmosás...);
- a közösségért végzett tevékenység (naposi munka, a mindennapi élettel kapcsolatos állandó és alkalmi munkák, növénygondozás...);
- csoport hagyományok ápolásához kapcsolódó munkák (ünnepi készülődések, takarítás, díszítés, teremrendezés, meglepetések, ajándékok készítése...).

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Célunk

- Tanulják meg a legszükségesebb eszközök, szerszámok rendeltetésszerű használatát.
- Tapasztalják meg, hogy az elvégzett munka mások érdekeit is szolgálja.

- Tanulják meg egymás, és a felnőttek munkáját megbecsülni.

Az óvodapedagógus feladatai

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, saját képességei szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják azokat.
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen, őket érdeklő munkatevékenység elvégzésére, még akkor is, ha a gyermekek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- Törekedjen arra, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek, és teljes önállósággal végezhessek azokat.
- Sok dicsérettel és buzdítással növelje a gyermekek aktivitását.

7.6.1. Óvodánk gyakorlata a beszoktatástól az óvodáskor végéig

Az óvodában a munka a gyermek önmagáért és a közösségért végzett tevékenysége, mely mindvégig megőrzi önkéntes és aktív jellegét. A gyermekek utánpótlási vágyából fakad, hogy a környezetben látott felnőtt munkacselekvéseket játékában utánozza (*takarít, mos, mosogat, terít...*). Fontos lehetősége ez a tapasztalatszerzésnek, a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (*kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság*) alakításának.

Mindennapjainkban sok alkalomszerű vagy állandó munka adódik: a játékok javítása, tisztítása, készítése; egyéni megbízatások; udvar- és teremrendezés; üzenetek teljesítése; ünnepi készülődések; étkezések előkészítése, befejezése. Az ezekbe történő bekapcsolódást folyamatosan ösztönözzük, s erre a szülők figyelmét is felhívjuk.

Az alkalomszerű munkákban való részvétel lehetőségét már az óvodába lépés pillanatától felkínáljuk, miután felmértük a gyermekek önkiszolgálási szintjét. A gyermekek magukkal kapcsolatban minden teendőt - *testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása* - a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan elvégezni. Hagyjuk, hogy a gyermekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá.

Gyakoroltatjuk azokat a fogásokat, készségeket, amelyek az egyes munkafajták elvégzésére alkalmassá teszik őket. Értékelésünk megerősítő, buzdító, egyéni fejlettséghez igazodó.

3-4 éves korosztálynál a munkajellegű tevékenységek magukba foglalják az önkiszolgálást, az óvodapedagógusok és más felnőttek, vagy társaik segítségét, egyszerű udvari munkákat (*gereblyezés, avarsöprés...*). A növénygondozást a dajkák végzik a gyermekek előtt, mutatva és magyarázva, mit miért tesznek.

5-6-7 éves korosztálynál az egyéni megbízásokat, az önkéntesen vállalt naposi munkát, a növénygondozást, az udvari munkát jelenti, melybe érdeklődésükhöz és fejlettségükhöz mérten kapcsolódnak be.

Az **udvari munka** segíti a gyermeket az alapvető törvényszerűségek felismerésében, a természet élő és élettelen elemei közötti kapcsolat megfigyelésében, és annak megértésében, hogy egyes beavatkozás milyen változást hoz. Fontosnak tartjuk az óvodában a növények gondozását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának. Tavasztól őszig lehet tevékenykedni az udvaron és közben rengeteg tapasztalatot, ismeretet szereznek a gyermekek.

A közvetlen találkozás az élő természettel lehetőséget ad a környezetet védő, természetbarát szokások kialakítására és gyakorlására. Erősíti együttműködési készségüket és mások munkájának megbecsülését. A kötelességteljesítés alakításának eszköze a saját és mások munkájának elismerésére nevelés.

A gyermekek munkatevékenysége önállóságra, önbecsülésre nevel; kötelezettségek vállalására és teljesítésére kötelez. A gyermekek közvetítésével igyekszünk formálni a szülők természet- és környezetbarát szemléletét is.

A **naposság** vállalásában az önkéntesség dominál. Kis kőtények és a gyermekek jelének elhelyezésével igyekszünk már középső csoporttól vonzóvá tenni ezt a tevékenységet. Feladatuk fokozatosan bővül a terítők leterítésétől az eszközök kiosztásán át a kenyér, sütemény, gyümölcs kínálásáig; valamint az étkezés befejezése utáni elpakolásig. Fontosnak tartjuk a feladatvégzést megelőző alapos előkészítő munkát az óvodapedagógusok és a dajkák részéről, hogy egyértelmű, mindenki számára jól végezhető cselekvéssor elé állítsuk a gyermekeket. Így jól alakítható kitartásuk, a megkezdett tevékenység befejezésére való igényük, felelősségtudatuk.

A tevékenység megszervezése

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és a munkatevékenység. A munkatevékenység fejlesztő hatását nem vonhatjuk kétségbe. A folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejt ki a már említett nevelő-fejlesztő hatást. Itt is érvényes: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése.

Minden olyan munkát végezzenek el a gyermekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani.

A gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekszünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. A gyermek éppúgy élvezi a munkatevékenységeket, mint a játékot, ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét. A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlődését, és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni.

Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a munkavégzés során biztosítsuk a teljes önállóságot. A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekre kényszerített feladat legyen.

Váljon a csoport számára magától értetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges; és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti.

Fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időközönkénti, hanem rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba.

A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyermekek megtanuljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését.

A munka soha ne legyen büntetés, hanem önként, örömmel és szívesen végzett aktív, játékos tevékenység!

Anyanyelvi nevelés

- Feladatunk a szociális és kommunikációs képességek gyakoroltatása.
- A gyermekek a közösségi tevékenységek végzésekor sajátítsák el a párbeszéd és a nyelvhasználat udvariassági fordulatait.
- A gyermekek beszédkulturájának, kommunikációs és kooperációs képességének fejlesztése.
- Ismerjék és használják a munkavégzéshez szükséges eszközök nevét.

7.7. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált

környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógusoknak kötelező kezdeményeznie a különböző foglalkozásokat, közös tevékenységeket, és arra kell törekednie, hogy a gyermekek életkorának, fejlettségének megfelelő tevékenységekkel fejlessze együttműködő képességüket, feladattudatukat.

Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában

- az utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása;
- a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- a játékos, cselekvéses tanulás;
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Tapasztalataink szerint a felfedezés, a megtapasztalás élménye teszi érdeklődővé, nyitottá és probléma iránt érzékennyé a gyermekeket, amikor saját élményként élik meg egy-egy helyzet megoldását.

A jövő, az egyre halmozódó információk tömege megkívánja, hogy a gyermekek a tanulás során a legfontosabb képességeket birtokolják. Programunk minden gyermekben - *akár tehetséges, akár lassan haladó típus* - megalapozza azokat a képességeket, melyek alapján örömet jelent számára a későbbi tanulás és önfejlesztés.

Az óvodapedagógus feladatai

- Olyan játékos helyzetek és tanulási alkalmak teremtése, hogy ugyanaz a tevékenység vagy összefüggő tevékenységsor mind a gyermekek egyéniségének, mind pedig fejlettségi szintjüknek megfelelően kösse le érdeklődésüket és aktív szellemi energiáikat.
- Differenciálás és integráció a játékban való tanulás folyamatában.

- A gyermekek képességeinek optimális kibontakoztatása intenzív egyéni fejlesztéssel.
- Úgy tervezze meg a tevékenységeket, hogy azok minél több érzékszervre hassanak: látás, hallás, mozgás, és a verbális kommunikáció... együttesen szolgálják a tanulást.
- Amilyen gyakran csak lehet, tervezzen az óvodapedagógus cselekedtető és gondolkodtató tevékenységeket annak érdekében, hogy felkeltse a gyermekek érdeklődését, kíváncsiságát, erősítse a gyermekek szándékait és kezdeményezéseit.
- A „*valamit megtanulás*” a gyermek részére spontán, a „*valamit megtanítás*” a mi részünkről tudatos, tervszerű tevékenység; a tanulási képességek megalapozása.

Munkaformák

- egyénre szabott munkaforma,
- mikro csoportos / kooperatív tanulási munkaforma,
- csoportos foglalkozások tervezése, szervezése.

Az óvodai tanulás jellemzői

- épít a gyermeki kíváncsiságra;
- az aktivitását „felhasználja”;
- értékeli, veszi a kreatív megoldásokat;
- a játékba integrált, cselekvéses gondolkodási formák lehetőségeit teremti meg;
- egyénhez mértén értékeli;
- örömteliséget biztosít;
- felhasználja a meglévő ismereteket;
- egyformán tartja jelentősnek a különböző képességeket, készségeket és a meglévő tudást;
- folyamatosan és fokozatosan várja el az együttműködést, a feladattartást, az irányíthatóságot.

Ez így, együtt biztosítja az óvoda-iskola átmenet megkönnyítését, a differenciálást, magát az érzelmi légkört (*ami az óvodás gyermek alapigénye*), a játék elsődlegességét, kiemelt hangsúlyát (*ami alaptevékenység ebben az életkorban*), valamint az együttműködő, felelősséget vállaló, óvodai normákat (*szokásokat*), erkölcsiséget figyelembe vevő légkört.

7.7.1. Óvodánk gyakorlata a beszoktatástól az óvodáskor végéig

Ebben a korban a tanulás és a játék nem különíthető el egymástól. A gyermekek úgy tanulnak, ahogyan játszanak. A tanulás utánzással, kipróbálással, kitalálással történik. Többnyire észrevétlen marad, mert nem szándékos és nem tudatos.

Óvodánkban a tanulás a gyermekek egyéni fejlettségét figyelembe véve

- egyrészt **spontán**, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja (ösztönös, önkéntelen),
- másrészt **szervezett**, mely esetben **csoportos foglalkozásokon** vesznek részt, meghagyva a felfedezés örömét, kreativitásuk erősödését,
- **egyéni fejlesztés** keretében is szervezhető,
- **mikro csoportos foglalkozások szervezése** keretében is megvalósulható.

Tevékeny aktivitásukat az óvodapedagógusok megerősítő, elfogadó viselkedése befolyásolja, ismétlésre készíti. Igyekezünk őket minél több sikerélményhez, felfedezéshez juttatni, érzelmi fogékonyságukat kihasználni, erre tudatosan építeni. Ebben az önkéntelen tanulási helyzetben szokásai jól rögzíthetők, feladattartása, pontos feladatvégzése alakítható. Ezek a helyzetek nemcsak értelmi fejlődését segítik a gyermekeknek, hanem egész személyiségüket fejlesztik.

A kötetlenség egyéni vagy mikro csoportos tevékenységet jelent, amelyben a gyermekek öntevékenyen vesznek részt, az óvodapedagógus azonban tudatosan tervez.

A kötetlenség azt jelenti, hogy a kezdeményezett tevékenységekben addig vehet részt, ameddig érdeklődése és figyelme terjed. Saját tempójában, sürgetéstől mentesen tevékenykedhet, így több időnk és lehetőségünk adódik az egyéni fejlesztésre.

A csoportos foglalkozás más magatartást kíván. Részvételük már nemcsak belső igényektől, hanem az óvodapedagógus által kitűzött feladattól is függ. A kötöttség azonban nem jelenti a gyermekek spontán érdeklődésének, aktivitásának korlátozását.

Ezekben a foglalkozásokon minden gyermek részt vesz. Ilyenkor tapasztalatokat szerezhetnek a közös feladatmegoldások, az együttes tevékenységek lehetőségeiről, a türelem és az elfogadás módjairól.

A tevékenység megszervezése

Nevelési koncepciónkéből fakad, hogy gyakorlatunkban a tanulás nem önálló tevékenységformaként jelenik meg. A tanulás - *mint folyamat* - a gyermek egész napi óvodai életében nyomon követhető. Ebben a folyamatban az egyes gyermek tanulási képességeinek alakulását követjük és segítjük.

Az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságaiból következik, hogy a gyermek cselekvéseiben; érzékszervi, mozgásos, tapintásos észlelésén keresztül tanul.

A gyermeki tevékenység motorja a játékkedv, a mozgásigény, az utánpótlási vágy.

A környezetében lévő ingerek aktivitásra készítik, kiváltják a hatékony viselkedés igényét, közben ismereteket szerez, készségei, szokásai gyarapodnak, tanul.

Ebben az életkorban a gyermek fejlődéséhez, fejlesztéséhez az érzelmi fogékonyság szolgál alapul. Az ismeretek, jártasságok, készségek tudatos elsajátítása - *az egyéni fejlődési ütemnek megfelelően* - egyre inkább előtérbe lép, amely által fejlődik értelme, intelligenciája.

A játékos, cselekvéses tanulás az óvodáskor végére - *óvodából iskolába való átmenet* - az óvodai élet sokszínű tevékenységeinek segítségével válik általában teljesen elkülönült, önálló tevékenységi formává.

Óvodánkban a játékos, cselekvéses tanulás alapvetően életszerű és érzelmi megközelítésű; egyéni tapasztalatszerzésen, élménygyűjtésen alapul. Szabad alkotásokkal, logikai konstrukciókkal, mozgáslehetőségekkel valósul meg, segítve önkifejezésük, tudásvágyuk és személyiségük természetes fejlődését.

Kedvező helyzeteket és kereteket teremtünk arra, hogy az érdeklődésüket felkeltsük és fenntartsuk eszközökkel, könyvekkel, kirándulásokkal, megfigyelésekkel, kísérletekkel, érzelmi motivációkkal.

Helyt adunk a gyermeki megismerésben a világ felfedezésére, kíváncsiságuk, közlésvágyuk kielégítésére a tervezett anyagon túl is.

Kiemelt feladatunknak tartjuk, hogy tájékoztassuk a szülőket az óvodai tanulás tartalmáról.

Lemaradást tapasztalva igyekszünk a hiányos ismereteket pótolni, a tanuláshoz szükséges képességeket fejleszteni. Súlyosabb lemaradás esetén szakember segítségét kérjük.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek tehetségének kibontakoztatásához - lehetőségeinkhez mérten - biztosítjuk a megfelelő tárgyi feltételeket, keressük a továbbfejlesztés módjait.

A nevelési év folyamán két alkalommal biztosítjuk a szülőknek, hogy tájékoztatást kapjanak gyermekük fejlettségéről.

A sajátos nevelési igényű és a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek esetében nem, vagy csak korlátozottan lehet építeni a spontán tanulási folyamatokra. A speciális igények figyelembe vételével, az egyéni képességeikhez igazodó, legeredményesebb fejlődésük elősegítése, a minél teljesebb társadalmi beilleszkedés lehetőségeinek megteremtése a cél, melyhez fejlesztőpedagógus, gyógypedagógus, speciális szakképzettséggel rendelkező szakember közreműködését igényeljük.

Anyanyelvi nevelés

- A cselekvő aktivitás és sokoldalú tapasztalatszerzés biztosítása annak érdekében, hogy gyermekeink képességei - *saját adottságaikhoz képest* - optimálisan fejlődjenek (*kommunikatív, kognitív, pszicho motoros*).
- Tiszta, érthető, folyamatos, a mondanivaló árnyalt megfogalmazásával, nyelvtanilag helyes beszéd kialakítása.
- Fejlődjön beszédkedvük, bővüljön szókincsük, metakommunikációs kifejezőkészségük, önkifejező és együttműködési készségük.
- Gazdagodjon cselekvéses és szóbeli kifejezőkészségük.

- Gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni.
- Feladatunk a beszéddel történő önkifejezés, gondolatközlés és gondolkodás elősegítése.
- Az óvodapedagógus kérdéseivel is fejlessze a gyermekek gondolkodását, ösztönözze beszédre (*alkalmazza helyesen a sugalmazón kiegészítendő, rávezető kérdéseket*).
- Célunk: bő szókinccsel, fejlett kommunikációs készséggel rendelkező, mindenmű helyzetben megnyilatkozni tudó, élményeit, elképzeléseit bátran megfogalmazó gyermekek nevelése, akik tisztán beszélnek, nyelvtanilag helyesen használják a magyar nyelvet.
- Tudja a megismert szavak jelentését, megfelelően használja azokat.
- A szép, tiszta, érthető beszéd alakítása, a megfelelő és választékos kifejezések óvodapedagógusi minta alapján történő alkalmazása.
- Az új kifejezések aktívan épüljenek be szókincsükbe.

8. Inkluzív pedagógia - integráció, differenciálás

A jövő nemzedékét mi neveljük a „másság” elfogadására

Az inkluzív pedagógia számunkra azt jelenti, hogy a többségtől bármilyen módon eltérő gyermekeket elfogadjuk, és a többi gyermekekkel együtt neveljük, befogadjuk.

Pedagógiai törekvéseink célja ezért, hogy hozzásegítsük őket korunk és társadalmunk kultúrájában való tájékozódáshoz, s ezen keresztül a társadalmi beilleszkedéshez. Nevelésünk, fejlesztésünk során figyelembe vesszük egyéni igényeiket, eltérő fejlődésű ütemeiket.

Az integráció számunkra az együttnevelést jelenti, ezáltal biztosítjuk az esélyegyenlőséget mindenki számára, tekintet nélkül egyesek akadályozottságára, s az esetleg tapasztalható nagyon eltérő képességeikre a kiemelkedően tehetségestől a sajátos nevelési igényű gyermekekig.

Az együttnevelés során biztosítjuk

- az ép gyermekek részéről az előítélet mentességet,
- toleráló magatartást,
- segítőkészséget,
- alkalmazkodó készséget,
- másság elfogadását, együttérzést,
- elfogadjuk az egyediséget,
- támogatjuk a gyerekek szocializációját.

Célunk

A későbbi társadalmi integrálódás, a természetes elfogadó attitűd kialakítása, valamint, hogy megtanuljuk a segítségnyújtás és az elvárások helyes arányát. Ezáltal a társas kapcsolatok során a gyermekekben kialakul a másság természetesnek tekintése, valamint a másik pozitív tulajdonságainak értékelése.

Az óvodapedagógus feladatai

- Nevelő-, oktató munkája során gondoskodik a gyermek személyiségének fejlődéséről, tehetségének kibontakozásáról, s ennek érdekében tegyen meg minden tőle elvárható, figyelembe véve a gyermek egyéni képességeit, adottságait, fejlődésének ütemét, szociokulturális helyzetét.
- A különleges bánásmódot igénylő gyermekkel egyénileg foglalkozzon, szükség szerint együttműködjön a megfelelő szakemberekkel a gyermek felzárkóztatása érdekében.
- Sajátos nevelési igényű gyermek nevelése- és oktatása során szükség szerint együttműködjön a megfelelő szakemberekkel, az illetékes Szakértői bizottság által meghatározottak szerint járuljon hozzá a fejlesztő neveléshez.
- Amennyiben a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzd, fejlesztő foglalkoztatásra jogosult, a Szakvéleményben leírtak szerinti fejlesztése fejlesztő pedagógusunk által valósul meg.
- Tehetséges gyermekek felismerését, kiteljesedését segítse elő, s ezeket a gyermekeket nyilvántartsa. A tehetséggondozás kereteit a Nemzeti Tehetség Program jelöli ki.
- Rugalmas szervezeti keretek kialakítása.
- A gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósítása.
- Az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a másságról, a befogadásról, valamint együttműködés a családokkal.
- Megteremteni azokat a feltételeket, hogy minden gyermek a maga ütemében, a maga képességei szerint a lehető leginkább ki tudjon bontakozni, fejlődni *(a gyermek megismerése, képességeik felmérése, egyénre szabott cél és feladat meghatározása)*.

Differenciálás feltételei óvodánkban

- A célok individualizálása: minden gyermek számára más célt jelölünk meg.
- A játékos, cselekvéses tanulási folyamatot az egyes gyermekek egyéni szükségleteihez igazítjuk.
- A gyermek érzelmi-belső motivációjára építünk.
- A gyermek spontán tevékenységéhez kapcsolódik.
- A gyermekek megismerése a játékban, erre alapozott egyénre szabottan tervezzük, „Egyéni fejlesztési terv”-et készítünk, melyet írásban rögzítünk.
- Egyéni adottságokhoz alkalmazkodó bánásmód.
- Folyamatos, rugalmas napirendet biztosítunk, mely által fejlődik önállóságuk.

- Valljuk, hogy a pedagógus elfogadó, türelmes, nyugodt, érzelmi támaszt biztosító habitusa elengedhetetlen.
- A differenciálás az óvoda egész napos életrendjének minden mozzanatához kapcsolódik, elősegíti és biztosítja a gyermek jó közérzetét.

9. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyike egyaránt szükséges a sikeres iskolai munkához.
 - a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését irányítani képes.
 - b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek. érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. *(Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.)*

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

 - az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

- megjelenik a tanulás alapját képző szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvittele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondszerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (*a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek*); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
 - elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek - kedvező iskolai légkörben - készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.
- #### A szociálisan érett gyermek
- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
 - feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfelegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
3. A három éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelés célja, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő ütem figyelembe vételével.
4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak le a fentiekben leírt fejlettségi szint.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

Azokat a gyermekeket, akiknek iskolakezdését illetően az óvoda és a szülők véleménye nem egyezik, Szakértői vizsgálatára küldjük.

Az általuk kiadott „Szakvélemény” alapján kezdheti meg a gyermek az iskolát, illetve marad még egy évet az óvodában, amennyiben ezt az óvoda vállalja.

10. Gyermekvédelem

A gyermekvédelmi munkát a humánus, segítőkészség, a megértés és a támaszkodás jelenti. A gyermekvédelmi munka fő céljának a prevenciót tekintjük, amely során szeretnénk megakadályozni a veszélyeztetett státusz kialakulását.

Fontos a család tiszteletben tartása, a családi nevelés erősítése és ezzel együttesen a gyermek iránti felelősség ébren tartása. Tapintatos, személyes kapcsolatot szükséges kialakítani azokkal a családokkal, akik segítséget kérnek, vagy segítségre szorulnak.

A kedvezőtlen szociális, gazdasági, családi és intézményi hatások az értékek és a normaválság, az egyre több családban érzékelhető életvezetési problémák miatt növekszik a feszültség szintje és csökken a feszültségtűrő képesség, ami a családi otthonokban érezteti hatását és leggyakrabban a gyermekeken vezetődik le. A fentiek káros hatása megjelenik az óvodában is, a gyermekek teljesítmény-, magatartás-, és kapcsolatavarainak formájában.

Az óvodai gyermekvédelem egyik legfontosabb jelzőrendszer, hiszen a gyermekek minden problémája (éhsége, agresszivitása, szorongása, hiányzások...) itt érzékelhető először.

Megelőzés (prevenció) és színterei

WHO háromfázisú értelmezése:

- *Az elsődleges megelőzés:* a probléma, a konfliktus kialakulásának megelőzése magában foglalja az univerzális alapellátási formákat.

- *A másodlagos megelőzés:* magában foglalja a célzott segítségnyújtást, illetve a probléma kialakulását követően a veszélyeztetett gyermekek családon belüli, vagy más elhelyezési helyen történő gondozását.
- *A harmadlagos megelőzés:* speciális ellátásokat jelent, be kell avatkozni, hogy megszűnjön az ártó magatartás (*kiemelés, mint korrekció*).

A gyermeki jogok érvényesülése a nevelésben a résztvevőkön múlik. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos tevékenységért az óvoda vezetője felel.

Az óvodavezető feladatai

- A gyermek mindenekfelett álló érdekeinek érvényesítése és az érvényesülés ellenőrzése.
- Az óvodai nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtése, a gyermekbalesetek megelőzése.
- A rendszeres egészségügyi vizsgálatok biztosítása.
- Az egészséges életmód biztosítása.
- Szükség esetén - *a családon belüli körülmények figyelembevételével* - javaslattétel a család bevonása a szociális segélyezettek körébe.
- A gyermekkel kapcsolatos adatok védelme. A hivatali titoktartási kötelezettség betartása.
- Kapcsolatot tartása minden olyan intézménnyel, ahol a gyermekek képviselőjében szükséges.

Az óvodapedagógus szerepe a megelőzésben

- Ismerje a gyermek egyéni képességeit, szociokulturális helyzetét.
- Kísérje figyelemmel a családban jelentkező problémákat, a gyermek elmondásai, észlelt pszichés diszpozíciói alapján, tartson folyamatos kapcsolatot a szülőkkel (*családlátogatás...*).
- Kísérje figyelemmel a gyermek fejlődését.
- Ismerje fel a napi nevelőmunkában nem fejleszthető képesség- és jártassági hiányokat, majd jelezze a szülőknek és a szakembernek.

Elsődleges feladatok

- Szakértelmével, tapasztalataival segítse a gyermekeket abban, hogy sikeresen illeszkedjenek be az óvodai közösségbe; meglévő képességeik kibontakozhassanak, hiányzó képességeik fejlesztése folyamatos legyen, hogy a gyermek szocializációja során elszenvedett hiányosságait a család segítése mellett pótolják, javítsák.
- Ha a gyermek veszélyeztetettségét észleli, kötelessége a maga eszközeivel: gondozási tanácsokkal, pedagógiai eszközökkel ezt elhárítani, illetve amennyiben ez sikertelen marad, jelezni a gyermekvédelmi felelősnek.
- A hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése, feltárása, megszüntetésében való részvétel. Az óvodapedagógusnak észlelnie kell a gyermekek viselkedésében, rendezettségében adódó változásokat.

További feladatok

- Biztosítsa a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodában, szükség esetén védő-, óvó intézkedésekre tegyen javaslatot.
- A gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban ismerje meg.
- Az egyéni lemaradásokat igyekezzen csökkenteni, a tehetséggondozást megvalósítani, illetve elősegíteni.
- Az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében működjön közre.
- Az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában vegyen részt, a szűrést szükség esetén soron kívül javasolja.
- Az integrált nevelést segítse elő a gyermek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában.
- A rendszeres óvodalátogatást kísérje figyelemmel, szükség esetén jelezze a hiányzást az óvodavezetőnek.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájárulást javaslatával segítse elő.
- Minden rendelkezésre álló eszközzel támogassa a gyermek családban történő felnevelését.
- A szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése.
- Ismerje a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szerveket, szükség esetén vegye fel a kapcsolatot velük.
- Fontos a prevenció kiterjesztése minden gyermekre.
- Folyamatos kapcsolattartás az óvoda gyermekvédelmi felelősével.
- A titoktartási kötelezettség minden családot érintő kérdésben érvényesüljön.
- Ismerjék a velük kapcsolatban álló gyermekeket, a rájuk ható tényezőket, és segítsek elő a lelki traumák feldolgozását.

A gyermekvédelmi munka koordinálását a gyermekvédelmi felelős látja el, aki a nevelőtestület tagja. Az óvoda vezetőjének megbízásából képviseli a gyermek- és ifjúságvédelmi szempontokat. Szervezi, irányítja és személyes részvételével elősegíti ezen szempontok érvényesülését.

Gyermekvédelmi felelős feladata a megelőzésben

- Szükség esetén fogadóórát tart.
- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvodapedagógusok között.
- A hátrányos és veszélyeztetett gyermekek felmérése az óvodapedagógusok közreműködésével, a hátrányos helyzet és a veszélyeztetettség súlyosságának mérlegelése. Szükség esetén javaslattétel a további teendőkhöz.
- Feljegyzi a Nyilvántartásba vett gyermekekkel, illetve a családdal kapcsolatos intézkedéseket és azok eredményeit.

- Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, illetve a megszűnés okait.
- Nevelési év elején elkészíti a Gyermekvédelmi munkatervet az adott évre, nevelési év végén értékelést készít.
- Kapcsolattartás az Önkormányzat Család- és Gyermekjóléti Szolgálat munkatársaival.
- Rendszeres részt vesz a Család- és Gyermekjóléti Szolgálat esetmegbeszélésein.
- Munkájáról, az ügyek intézéséről az óvoda vezetőjét és az adott gyermek óvodapedagógusait folyamatosan tájékoztatja.

A gyermekvédelmi munka hatékonyságát az alábbiakkal segítjük elő óvodánkban

- Szülői értekezletek, Nyílt napok, nyitott óvoda (pl. fényképész...), óvodai rendezvények.
- Személyiségfejlesztő tréningek tartása az óvodai dolgozóknak.
- Közös, családi kirándulások évente 1-2 alkalommal, igény szerint munkadélutánok szervezése.
- Gyermeki és szülői jogok ismertetése az óvodát kezdő szülők részére az első Szülői értekezleten, minden csoportban a nevelési év kezdetén tartott Szülői értekezleten.

11. ZÖLD Óvoda alprogram

 óvodánk Pedagógiai Programjának alappillérei a környezeti nevelés, az egészséges életmódra nevelés és a testi nevelés. E három terület szoros kapcsolatban van egymással, hiszen egészséges környezetben, sok mozgással, játékos módszerekkel tudjuk megfelelően fejleszteni a gyermekek egész lényét, test-lelki kiteljesedését.

Óvodánkban kiemelt területként kezeljük a környezeti nevelést. A környezet megismerése, megszerettetése és védelme hosszú folyamat. Az óvodai nevelés - a családi nevelés mellett - a legalkalmasabb arra, hogy megkezdődjön a környezethez való pozitív viszony alapozása, alakítása. Olyan viselkedésmintákat közvetítünk, amelyek elsősorban az érzelmeiken keresztül hatnak a gyermekekre. Céljaink megvalósulása érdekében változatos, játékos és motiváló tevékenységeket szervezünk.

A természetszerető, környezetkímélő magatartás, a pozitív viszonyulás személyiségbe történő beépülését az óvoda csak a családok megnyerésével, a közös törekvések eredményeként valósíthatja meg.

A gyermek lényét az érdeklődés, a megismerési vágy hatja át, a világ felfedezése motiválja fejlődését. Érdekli minden jelenség, történés, tárgy..., amivel csak kapcsolatba kerül. A pozitív és negatív tapasztalatok élményei, az általuk keltett érzelmek ösztönzik az összefüggések keresésére. A viselkedésminták, attitűdök elsajátítódása közvetlen tapasztalatok útján történik, modellkövetéssel: ellesséssel, megfigyeléssel, utánzással. Fontos a személyes példamutatás.

A tanulási folyamatban meghatározó, hogy a gyermekek jól érezzék magukat, melyet az életkori sajátosságaik biztosítanak számukra: a kíváncsiság, az érdeklődés, a motiváltság, a bizalom, a jókedv, a humor, az érzékeik használata, a cselekedtetés, a találgatás lehetősége, a tévedés szabadsága, a felfedezés, a megtalálás, az alkotás, az együttműködés és a játék öröme.

Az óvodás korosztály nagyfokú érzelmi beállítottságára, nyitottságára alapozva juttatjuk őket olyan tapasztalatokhoz, ismeretekhez, melyek által megtanulják az élőlényeket tisztelni, a természet és az ember munkája révén létrehozott értékeket védeni, becsülni. Ennek egyik alapvető módja a közvetlen tapasztalatszerzés. Feladatunk, hogy a természet szépségeire rácsodálkoztassuk gyermekeinket.

Hisszük, hogy a mindennapjainkba becsempészett környezeti nevelés hosszú távon meghozza gyümölcsét, és sikerül megalapoznunk egy olyan környezetbarát generáció felnövekedését, amely felismeri felelősségét környezete, ezáltal saját jövője alakításában.

Célunk

- Az élő és élettelen környezet megismertetése, a természeti és társadalmi lakókörnyezethez fűződő pozitív érzelmi viszony megalapozása.
- Sokrétű tevékenység biztosítása, melynek során átéli a gyermekek a felfedezés örömét, megtapasztalják környezetalakító munkájuk eredményét.
- Viselkedésükben jelenjenek meg környezet-harmonikus jártasságok, készségek.
- Közvetlen tapasztalataikon, „érzelmi” kötődésükön keresztül jussanak el környezetük megbecsüléséhez, védelméhez.
- A gyermekek érdeklődésére, cselekvési vágyára, érzelmi vezéreltségére alapozva korszerű szokásrendszert, gondolkodásmódot és viselkedés-kultúrát alapozunk.

Feladatunk

- Az életkori sajátosságoknak, a helyi adottságoknak megfelelő műveltségtartalmak kidolgozása, sokféle tevékenység és élmény biztosítása.
- A nevelési területek és tevékenységi formák komplexitásának biztosítása.
- Konkrét cselekvésbe ágyazott összefüggéseket felfedeztetni: ökológiai szemléletmód alapozása, miszerint minden mindennel összefügg a természetben.

Folyamatos környezetvédő programjaink

- belső és külső környezetünk esztétikájának tisztaságának megőrzése, fejlesztése
- szelektív hulladékgyűjtés
- komposztálás (*talaj védelme*)
- papírgyűjtés, mellyel hozzájárulunk a természeti kincseink (*fák, víz*) védelméhez
- fémhulladék gyűjtés
- takarékoskodunk az energiákkal (*víz mennyiségi védelme: víztakarékos vízcsapok, öblítőtartályok, takarékoskodás az elektromos árammal*)
- megismertetjük és gyakoroltatjuk a gyermekekkel
 - ✓ minden élő tiszteletét
 - ✓ az épített környezet esztétikájának megismertetését, szeretetét, tiszteletét.
- használt elemek gyűjtése

- alumínium dobozok gyűjtése
- „Szemünk fénye” világításrendszer
- mérgező növények eltávolítása a csoportokból, udvarról
- „Óvodai Dohányzás Megelőzési Program” beépítése
- kisállat gondozás a gyermekek bevonásával
- gyógynövényekből készült illatosítók használata a mosdókban (*aerosolok kiváltása*)

Konkrét céljaink

Az élő és élettelen természet szeretetének, tiszteletének és megóvásának elsajátítása az ökológiai szemléletű nevelés következtében; az egészséges életmód szokásainak, szabályainak rögzítése és igénnyé fejlesztése.

- A gyermeki személyiség minden irányú fejlődésének megalapozása,
- A biztonságos életvitel szokásainak kialakítása,
- A környezetkultúra szokásainak alakítása,
- A társadalmi és egyéni lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességek kialakítása, fejlesztése,
- Szokások, hagyományok ápolása,
- Képességek kibontakoztatása, fejlesztése.

A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása

Az óvodai környezeti nevelés áthatja az óvodai élet egészét. Elsősorban szokásokon, a hétköznapi apró történésein keresztül érvényesül, és nem kampányjellegű. Itt alapozódnak meg a cselekvési és magatartási szokások, az emocionális viszonyok, valamint az elemi tapasztalatok a környezettel kapcsolatban.

Az a feladatunk, hogy gyermekeink figyelmét minden nevelési területen a környezet felé irányítsuk. Olyan érzelmi alapozottság, érdeklődési kedv felkeltése a világunk iránt, amely kedvező alapja lehet a környezettudatos életmódnak. A növény- és állatfajok tisztelete, megbecsülése, a szülőföld, a hazai táj, a lakóhely, az itt élő emberek, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a családi és a tárgyi kultúra értékeinek megismerése, szeretete és védelme vezet el a környezettel való pozitív viszony kialakításához. A gyermekek később egyértelműen és semmi mással össze nem tévesztett fogalomként értsék meg, mi a hazaszeretet.

Programunk összeállításánál arra törekedtünk, hogy olyan rendszeres tevékenységeink legyenek, melyek a szokások alakítását segítik elő, alkalmakhoz kötődnek, és ezek az élményszerűségét erősítik.

Célunk egy környezetbarát, zöld óvoda megteremtése és működtetése.

Az óvodai környezeti nevelés feladata

- környezeti fogalmak tisztázása, ismeretszerzés, a gyermek fejlettségéhez mérten:

- ✓ fajismeret,
- ✓ ökológiai alapismeretek,
- ✓ természet- és környezetismeret,
- ✓ olyan képességek kialakítása, amelyek szükségesek az ember kultúrája és környezete megértéséhez;
- természetszeretet és más élőlények tiszteletének kialakítása;
- alkalmazkodás a természeti és társadalmi környezetünkhöz; annak tudatosítása, hogy minden cselekedetünknek van következménye és utóhatása a természetben is; a természetvédelem megalapozása;
- szociális tanulás és mintakövetés alapján attitűdök alakítása;
- környezeti kultúra kialakítása, tudatformálás:
 - ✓ életmód, életvitel,
 - ✓ gondolkodásmód,
 - ✓ viselkedés,
 - ✓ természetvédelem,
 - ✓ értékrend alakítás,
 - ✓ a felelősségérzet kialakítása.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek egyéni és életkori sajátosságait figyelembe véve, természetes érdeklődésükre alapozva, olyan belső környezetet alakítottunk ki az óvodában, ahol a gyermekek növényekkel, állatokkal élhetnek együtt és ahol azok élete, fejlődése az ember gondoskodásán múlik.
- A természet érzelmi és értelmi megközelítése egyszerre történik, de a hangsúly általában az egyik oldalon van, és ez nem életkor függvénye. A kisgyermekek esetében természetesen az érzelmi oldalnak kell dominálnia. Legelőször az intellektuális érzelmekre kell hatnunk.
- Biztosítjuk a gyermekek számára a közvetlen tapasztalatszerzést, hiszen semmivel nem pótolhatók a szabadban tett séták, kirándulások.
- Biztosítjuk a pozitív érzelmi viszonyulások kiépülését úgy, hogy a negatív érzelmekhez kapcsolódó tapasztalatok is felhasználható ismeretként funkcionáljanak. Ezzel együtt vigyázunk arra, hogy a negatív érzelem hatására ne alakuljon ki félelem, rettegés a tárgyak, állatok, növények iránt.
- A gyermekek tenni akarását a környezeti nevelés szolgálatába állítjuk, melyek hatására kialakul egy életszemlélet, életvitel. Képet kapnak arról, hogy hogyan kell, hogyan jó élni.
- A természettel kapcsolatosan kialakult íratlan szabályokat a szokás szintjére emeljük (pl. nem bántjuk az állatok lakhelyét...).
- Minél több lehetőséget biztosítunk arra, hogy a gyermekek a természet szépségeit, hangulatait a gyakorlatban tapasztalják meg. A látottak, hallottak helyes irányítással értéket jelentenek a gyermekeknek, és ez lesz az alapja a felnőttkorra kialakuló természetbarát magatartásnak, természetvédelemnek.

- Lehetővé tesszük a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.
- Elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítunk a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúrára és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.
- Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A környezeti nevelés megvalósulásának lehetőségei

A gyermekek számára kezdeményezett könnyed, vidám, játékos tevékenységek, melyeknek szervezése során olyan helyzeteket teremtünk, ahol a nevelés közben értelmezett környezetet - benne önmagát - a gyermek élményszerűen tapasztalja, megfigyeli, cselekvőjátékos részese.

72

Ez megvalósulhat

- csoportszobában;
- óvoda udvarán;
- sétákon;
- kirándulásokon;
- múzeumokban...

A tevékenységnek jellemzője kell, hogy legyen

- a személyes tapasztalás, vizsgálódás,
- a kötetlen szemlélődés és kötött szempontok alapján történő megfigyelés.

A tevékenységeknek tartalmaznia kell

- különbségekre, hasonlóságokra (összehasonlításokra), csoportosításokra irányuló kereséseket;
- ítéletalkotásokat, relációk feltárását;
- konkrét és absztrakt fogalmak megalkotását;
- kapcsolatok keresését.

A környezeti nevelés elemei, tudományos megismerési módszerei az óvodában

- Szenzitív játékok, melyek a gyermekek érzékszerveinek és személyiségének „érzékenyítésével” segítenek, hogy nyitottakká váljanak környezetünk és a kapcsolódó problémák iránt is.
- Megfigyelések
 - ✓ folyamatos, visszatérő (pl. évszakonkénti)
 - ✓ egyszeri (pl. csiga, hernyó...)
- Vizsgálatok
(pl. nagyítóval apró élőlények keresése talajban, vízben)

- ✓ Összehasonlítások
(pl. lenyomatminták, virágszirmok, falevelek összehasonlítása különféle szempontok alapján)
- ✓ Mérések
(pl. különféle becsléseket igazolni: egyik edénybe több víz fér, mint a másikba)
- ✓ Kísérletek
(pl. fajsúlykísérletek, oldódási kísérletek)

Természeti környezet megismerése, védelme és megóvása

- Időjárási jelenségek évszakonkénti jellemzőinek megfigyelése
(szempontok: hőmérséklet, levegő vízháztartása, levegő mozgása...)
- Levegő, víz, talaj, és ezek védelme
(szempontok: szín, szag, súly, tisztaság...)
- Levegő, víz és talaj kapcsolata a növényekkel, állatokkal, emberekkel
- Elemi csillagászati és földrajzi ismeretek
(pl: a Föld formája, a Föld mozgásai, az évszakok váltakozásai, a Földgömb...)
- Állatvilág megfigyelése évszakonként más és más szempontok alapján
(pl: utódgondozás, évszakonkénti életmód, lakóhely-változtatás...)
- Az állatvilág néhány speciális jellemzője, az állatok viselkedése
(pl: kommunikáció az állatok között, az állatok vészjelei, az állatok szag- és illatjelei...)
- Állatvilág védelme
 - ✓ élőhelyeiket nem zavarjuk
 - ✓ „nem szeretem” állatokat sem irtjuk, bántjuk
 - ✓ állatok etetése (évszakonként eltérő)
- Növények megfigyelése, elemi növénytani ismeretek
(pl: jellemző levélformák, virágok, termések, növényi társulások, gyógynövények, konyhakerti növények, gyümölcsök...)
- Növényvilág védelme, helyes viselkedés az erdőben, mezőkön, erdőben...
- Különleges állatok és növények (pl. védettek és kipusztultak)
- Növény- és állatgondozás
- A természet nevezetes napjainak megünneplése

Időszakos ünnepek		Időszakos ünnepek	
ünnep	ideje	ünnep	ideje
Szüret	szeptember	Húsvét	mozgó ünnep
Márton-nap	november	György-nap	április
Advent	december	Májusfaállítás	április
Luca-nap	december		
Karácsony	december		
Újév	január		

Farsang	február		
Jeles napok			
ünnep	ideje		
Állatok világnapja	október 4.		
Víz világnapja	március 22.		
Föld világnapja	április 22.		
Madarak és fák napja	május 18.		

I. számú Melléklet

Személyi feltételek

Az intézmény dolgozói	
Az óvoda dolgozóinak összlétszáma: 11 fő	
Óvodapedagógus	6fő/ ebből
Igazgató- óvodapedagógus	1 fő
Igazgatóhelyettes - fejlesztőpedagógus	1 fő
Tanító-óvodapedagógus	2 fő
Óvodapedagógus	2 fő
Az óvodai munkát segítők	5 fő/ebből
Pedagógiai asszisztens	1 fő

Dajka	3 fő
Konyhai alkalmazott	1 fő
A logopédiai feladatok ellátását 1 fő logopédus biztosítja, heti 4 órában.	

II. számú Melléklet

JAVASOLT NAPIREND			
Tevékenység kezdete	Tevékenység vége	Tevékenység megnevezése	
Óvoda nyitása Gyermekek érkezése	Ebédhez készülődés	SZABAD JÁTEK Szabadon választható tevékenységek a csoportszobában vagy a szabadban, ami minden nap felkínálásra kerül, mert a hely, idő, eszköz mindig biztosított Tízórai Mindennapos mozgás Spontán kezdeményezések Kötött foglalkozások szervezése (5-35 perces foglalkozások)	J Á
Testápolás		Készülődés az ebédhez Naposi tevékenységek Ebéd	

	Készülődés a délutáni pihenéshez		T É K
	Mindennapi mese		
Délutáni pihenés		Délutáni pihenés, melyet egyéni szükségleteiknek megfelelően vesznek igénybe a gyermekek Uzsonna Szabadon választható tevékenységek a csoportszobában vagy a szabadban	
	Hazamenetel		
A napirend kialakítása természetesen az óvodapedagógus feladata, az itt megjelölt napirend csupán általánosságban és egyetlen lehetséges módon foglalja össze a megvalósítandó feladatokat. Számptalan variáció lehetséges.			

III. számú Melléklet

JAVASOLT HETI REND

Hétfő	Mindennapos mozgás Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
Kedd	Mindennapos mozgás Ének, zene, népi játék, tánc
Szerda	Mindennapos mozgás Verselés, mesélés
Csütörtök	Mindennapos mozgás A külső világ tevékeny megismerése

	(matematikai tartalmú ismeretek)
Péntek	Mindennapos mozgás A külső világ tevékeny megismerése

A heti rend kialakítása természetesen az óvodapedagógus feladata, az itt megjelölt heti rend csupán általánosságban és egyetlen lehetséges módon foglalja össze a megvalósítandó feladatokat.

Számtalan variáció lehetséges.